

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं
—

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

**6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3**

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं..... 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.3.1.1

चा॒त्वा॒लाद्-धि॒ष्णि॒या॒नु॒प॒ व॒प॒ति॒ यो॒नि॒र्वै॒ य॒ज्ञ॒स्य॒ चा॒त्वा॒लं॒ य॒ज्ञ॒स्य॒
स॒यो॒नि॒त्वा॒य॒ दे॒वा॒ वै॒ य॒ज्ञं॒ प॒रा॒ज॒य॒न्त॒ त॒मा॒ग्नी॒ध्रा॒त् पु॒न॒र॒पा॒ज॒य॒न्ने॒त॒द्वै॒
य॒ज्ञ॒स्या-प॒रा॒जि॒तं॒ य॒दा॒ग्नी॒ध्रं॒ य॒दा॒ग्नी॒ध्रा॒द्वि॒ष्णि॒या॒न् वि॒हर॒ति॒ य॒दे॒व
य॒ज्ञ॒स्या-प॒रा॒जि॒तं॒ त॒त॒ ए॒वैनं॒ पु॒न॒स्त॒नु॒ते॒ प॒रा॒जि॒त्ये॒व॒ ख॒लु॒ वा॒ ए॒ते
य॒न्ति॒ ये॒ ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒न॒ꣳ सर्प॑न्ति॒ ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒ने॒ स्तु॒त- [] 1

6.3.1.1 - Padam

चा॒त्वा॒ला॒त् । धि॒ष्णि॒या॒न् । उ॒पे॒ति॒ । व॒प॒ति॒ । यो॒निः॒ । वै॒ । य॒ज्ञ॒स्य॒ ।
चा॒त्वा॒ल॒म् । य॒ज्ञ॒स्य॒ । स॒यो॒नि॒त्वा॒ये॒ति॒ स॒यो॒नि॒ - त्वा॒य॒ । दे॒वाः॒ । वै॒ ।
य॒ज्ञ॒म् । प॒रे॒ति॒ । अ॒ज॒य॒न्त॒ । त॒म् । आ॒ग्नी॒ध्रा॒दि॒त्या॒ग्नि॒ - इ॒ध्रा॒त् ।

पुनः॑ । अपे॑ति । अज॒यन् । एत॑त् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । अप॑राजितमित्यपरा॑
 -जितम् । यत् । आ॒ग्नी॒ध्रमि॒त्याग्नि॑ - इ॒ध्रम् । यत् ।
 आ॒ग्नी॒ध्रादि॒त्याग्नि॑ - इ॒ध्रात् । धि॒ष्णि॒यान् । वि॒हर॑तीति वि - हर॑ति ।
 यत् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । अप॑राजितमित्यपरा॑ - जितम् । ततः॑ । ए॒व ।
 ए॒नम् । पुनः॑ । त॒नुते॑ । प॒राजि॒त्येति॑ प॒रा-जि॒त्य । इ॒व । ख॒लु । वै ।
 ए॒ते । य॒न्ति । ये । ब॒हिष्प॒वमा॑नमिति ब॒हिः - प॒वमा॑नम् । सर्प॑न्ति ।
 ब॒हिष्प॒वमा॑न इति ब॒हिः - प॒वमा॑ने । स्तु॒ते । 1 (50)

6.3.1.2

आ॒हाग्नी॑दग्नीन् वि हर॑ ब॒र्हिः स्तृ॑णाहि पु॒रोडा॑शाꣳ अ॒लं कु॑र्विति
 य॒ज्ञमे॒वाप॑जित्य पु॒नस्त॑न्वाना य॒न्त्यङ्गा॑रैर्द्वे स॒वने॑ वि हर॑ति
 श॒लाका॑भि-स्तृ॒तीयꣳ स॒शुक्र॑त्वायाथो सं भ॒रत्ये॒वैन॑द्वि॒ष्णि॒या वा
 अ॒मुष्मि॑न् लो॒के सो॑मम॒रक्ष॑न् तेभ्योऽधि सो॒ममाऽह॑रन् त
 म॒न्ववा॑यन्तं प॒र्यवि॑शन् य ए॒वं वै॑द वि॒न्दते- [] 2

6.3.1.2 - Padam

आ॒ह । अ॒ग्नी॒दि॒त्यग्नि॑ – इ॒त् । अ॒ग्नीन् । वी॒ति॑ । ह॒र । ब॒र्हिः ।
स्तृ॒णाहि॑ । पु॒रो॒डा॒शान् । अ॒लम् । कु॒रु । इति॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व ।
अ॒प॒जि॒त्ये॒त्यप॑-जि॒त्य । पु॒नः । त॒न्वा॒नाः । य॒न्ति॑ । अ॒ङ्गा॒रैः । द्वे इति॑ ।
स॒व॒ने इति॑ । वी॒ति॑ । ह॒रति॑ । श॒ला॒का॒भिः । तृ॒तीय॑म् । स॒शु॒क्र॒त्वायेति॑
स॒शु॒क्र – त्वा॒य । अथो॑ इति॑ । स॒मि॒ति॑ । भ॒रति॑ । ए॒व । ए॒नत् ।
धि॒ष्णि॒याः । वै । अ॒मुष्मिन् । लो॒के । सोम॑म् । अ॒रक्ष॑न् । ते॒भ्यः ।
अ॒धीति॑ । सोम॑म् । ए॒ति॑ । अ॒हर॑न् । तम् । अ॒न्व॒वा॒य॒न्नित्यनु॑-
अ॒वा॒य॒न् । तम् । प॒रीति॑ । अ॒वि॒श॒न् । य । ए॒वम् । वे॒द ।
वि॒न्दते॑ ॥ 2 (50)

6.3.1.3

प॒रि॒वे॒ष्टा॒रं ते॑ सोम॑पी॒थेन॑ व्या॒र्ध्यन्त॑ ते दे॒वेषु॑ सोम॑पी॒थमै॑च्छन्त॑ तान्
दे॒वा अ॒ब्रु॒वन् द्वे॒द्वे नाम॑नी कु॒रुध्व॑मथ प्र वाऽऽप॑स्यथ न वे॒त्यग्नयो॑ वा
अथ॑ धि॒ष्णि॒यास्तस्मा॑द् द्वि॒नामा॑ ब्रा॒ह्म॒णोऽर्धु॑क॒स्तेषां॑ ये नेदि॑ष्टं

पर्य॑वि॒शन् ते॑ सोम॑पी॒थं प्राऽ*प्नु॑वन्ना॒हवनी॑य आ॒ग्नी॒ध्रीयो॑ हो॒त्रीयो॑
मा॒र्जा॒लीय॑स्तस्मा॒त् तेषु॑ जु॒ह्वत्य॑तिहाय॒ वषट्॑ करोति॒ वि ह्ये॑- [] 3

6.3.1.3 - Padam

परि॑वेष्टारमि॒ति परि॑ – वेष्टार॑म् । ते । सोम॑पी॒थेनेति॑ सोम – पी॒थेन॑ ।
वी॒ति । आ॒र्ध्यन्त॑ । ते । दे॒वेषु॑ । सोम॑पी॒थमि॒ति सोम॑ – पी॒थम् ।
ऐ॒च्छन्त॑ । तान् । दे॒वाः । अब्रु॑वन् । द्वे द्वे इति॒ द्वे-द्वे॑ । ना॒मनी॑ इति॒ ।
कुरु॑ध्वम् । अथ॑ । प्रेति॑ । वा । आ॒प्स्यथ॑ । न । वा । इति॑ । अ॒ग्नयः॑ ।
वै । अथ॑ । धि॒ष्णि॒याः । तस्मा॒त् । द्विना॑मेति॒ द्वि – ना॒मा । ब्रा॒ह्म॒णः ।
अ॒र्धु॒कः । तेषा॑म् । ये । ने॒दिष्ट॑म् । पर्य॑वि॒शनिति॑ परि – अ॒वि॒शन् ।
ते । सोम॑पी॒थमि॒ति सोम॑ – पी॒थम् । प्रेति॑ । आ॒प्नुवन् । आ॒हवनी॑य
इत्या॑ – ह॒वनी॑यः । आ॒ग्नी॒ध्रीय॑ इत्या॑ग्नि – इ॒ध्रीयः॑ । हो॒त्रीयः॑ ।
मा॒र्जा॒लीयः॑ । तस्मा॒त् । तेषु॑ । जु॒ह्वति॑ । अ॒तिहा॑येत्यति॒-हाय॑ । वषट्॑ ।
करोति॑ । वी॒ति । हि । 3 (50)

6.3.1.4

–ते॑ सोम॑पी॒थेनाऽऽ*र्ध्य॑न्त दे॒वा वै याः प्रा॒ची–रा॒हु॒ती–र॒जु॒हवु॒र्ये
पु॒रस्ता॑दसु॒रा आ॒सन् ता॑ स्ताभिः प्रा॒णु॒दन्त॑ याः प्र॒तीची॑र्ये प॒श्चाद॑सु॒रा
आ॒सन् ता॑ स्ताभिः–र॒णु॒दन्त॑ प्रा॒चीर॑न्या आ॒हु॒तयो॑ हू॒यन्ते॑ प्र॒त्यङा॑सी॒नो
धि॒ष्णि॒या॒न् व्या॑धा॒रय॑ति प॒श्चाच्चै॒व पु॒रस्ता॑च्च यज॒मानो॑ भ्रातृ॒व्यान्
प्र णु॑द॒ते तस्मा॑त् प॒राचीः॑ प्र॒जाः प्र वी॑यन्ते प्र॒तीची॑– [] 4

6.3.1.4 - Padam

ए॒ते । सोम॑पी॒थेने॑ति सोम – पी॒थेन॑ । आ॒र्ध्य॑न्त । दे॒वाः । वै । याः ।
प्रा॒चीः । आ॒हु॒तीरि॒त्या – हु॒तीः । अ॒जु॒हवुः । ये । पु॒रस्ता॑त् ।
अ॒सु॒राः । आ॒सन् । तान् । ताभिः॑ । प्रेति॑ । अ॒नु॒दन्त॑ । याः । प्र॒तीचीः॑ ।
ये । प॒श्चात् । अ॒सु॒राः । आ॒सन् । तान् । ताभिः॑ । अपेति॑ । अ॒नु॒दन्त॑ ।
प्रा॒चीः । अ॒न्याः । आ॒हु॒तय॑ इत्या – हु॒तयः॑ । हू॒यन्ते॑ । प्र॒त्यङ् ।
आ॒सी॒नः । धि॒ष्णि॒या॒न् व्या॑धा॒रय॑तीति वि – आ॒धा॒रय॑ति । प॒श्चात् ।
च । ए॒व । पु॒रस्ता॑त् । च । यज॒मानः॑ । भ्रातृ॒व्यान् । प्रेति॑ । नु॒द॒ते ।

तस्मात् । पराचीः । प्रजा इति प्र-जाः । प्रेति । वीयन्ते ।

प्रतीचीः । 4 (50)

6.3.1.5

जायन्ते प्राणा वा एते यद्धिष्ण्या यदध्वर्युः प्रत्यङ् धिष्ण्यानतिसर्पेत्
प्राणान्त् संकर्षेत् प्रमायुकः स्यान्नाभिर्वा एषा यज्ञस्य यद्धोतोर्ध्वः
खलु वै नाभ्यै प्राणोऽवाङ्पानो यदध्वर्युः प्रत्यङ् होतारमतिसर्पेदपाने
प्राणं दध्यात् प्रमायुकः स्यान्नाध्वर्युरूप गायेद् वाग्वीर्यो वा अध्वर्यु-
र्यदध्वर्युरूप-गायेदुद्-गात्रे- [] 5

6.3.1.5 - Padam

जायन्ते । प्राणा इति प्र-अनाः । वै । एते । यत् । धिष्ण्याः । यत् ।
अध्वर्युः । प्रत्यङ् । धिष्ण्यान् । अतिसर्पेदित्यति – सर्पेत् ।
प्राणानिति प्र – अनान् । समिति । कर्षेत् । प्रमायुक इति
प्र – मायुकः । स्यात् । नाभिः । वै । एषा । यज्ञस्य । यत् । होता ।
ऊर्ध्वः । खलु । वै । नाभ्यै । प्राण इति प्र – अनः । अवाङ् ।
अपान इत्यप – अनः । यत् । अध्वर्युः । प्रत्यङ् । होतारम् ।

अ॒ति॒स॒र्पे॒दि॒त्य॒ति॑ – स॒र्पे॒त् । अ॒पा॒न इ॒त्य॒प – अ॒ने । प्रा॒णमि॒ति॑
प्र – अ॒नम् । द॒ध्या॒त् । प्र॒मा॒यु॒क इति॑ प्र – मा॒यु॒कः । स्या॒त् । न ।
अ॒ध्व॒र्युः । उ॒पे॒ति॑ । गा॒ये॒त् । वा॒ग्वी॒र्य॑ इति॑ वाक् – वी॒र्यः॑ । वै ।
अ॒ध्व॒र्युः । य॒त् । अ॒ध्व॒र्युः । उ॒प॒गा॒ये॒दि॒त्यु॒प – गा॒ये॒त् ।
उ॒द्गा॒त्र इ॒त्यु॒त् – गा॒त्रे । 5 (50)

6.3.1.6

वा॒च॒ꣳ सं प्र य॒च्छे॒-दु॒प॒दा॒सु॒काऽस्य॑ वा॒क् स्या॒द्ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वद॒न्ति॒
ना॒स॒ꣳस्थि॒ते सो॒मे॒ऽध्व॒र्युः प्र॒त्य॒ङ्क् स॒दो॒ऽती॒या॒दथ॑ क॒था दा॒क्षि॒णा॒नि
हो॒तु॒मे॒ति॒ या॒मो हि स तेषां॑ क॒स्मा अ॒ह दे॒वा या॒मं वा॒ऽया॒मं वा॒ऽनु॑
ज्ञा॒स्य॒न्ती॒त्यु-त॒रे॒णाऽऽ*ग्नी॒ध्रं प॒री॒त्य जु॒होति॑ दा॒क्षि॒णा॒नि न प्रा॒णान्त्सं
क॒र्ष॒ति न्य॒न्ये धि॒ष्णि॒या उ॒प्य॒न्ते () ना॒न्ये या॒न् नि॒व॒प॒ति ते॒न ता॒न्
प्री॒णा॒ति या॒न् न॒नि॒व॒प॒ति य॒दनु॒दि॒श॒ति ते॒न ता॒न् । 6

6.3.1.6 - Padam

वा॒चम् । स॒म् । प्रे॒ति॑ । य॒च्छे॒त् । उ॒प॒दा॒सु॒के॒त्यु॒प-दा॒सु॒का । अ॒स्य॒ ।
वाक् । स्या॒त् । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न इति॑ ब्र॒ह्म – वा॒दि॒नः । वद॒न्ति॒ । न ।

अस॒॑स्थि॒त इ॒त्यसं॑ – स्थि॒ते । सोमै॑ । अध्व॒र्युः । प्र॒त्यङ् । सदः॑ ।
 अ॒तीति॑ । इ॒यात् । अथ॑ । क॒था । दाक्षि॑णानि । हो॒तुम् । ए॒ति ।
 या॒मः । हि । सः । तेषा॑म् । कस्मै॑ । अ॒ह । दे॒वाः । या॒मम् । वा ।
 अ॒या॒मम् । वा । अ॒न्विति॑ । ज्ञा॒स्यन्ति॑ । इति॑ । उ॒त्तरे॑णे॒त्युत्- तरे॑ण ।
 आ॒ग्नी॒ध्रमि॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रम् । प॒रीत्ये॑ति परि – इ॒त्य । जु॒होति॑ ।
 दाक्षि॑णानि । न । प्रा॒णानि॑ति प्र – अ॒नान् । स॒मिति॑ । क॒र्ष॒ति ।
 नीति॑ । अ॒न्ये । धि॒ष्णि॒याः । उ॒प्यन्ते॑ () । न । अ॒न्ये । या॒न् ।
 नि॒व॒प॒तीति॑ नि – व॒पति॑ । ते॒न । ता॒न् । प्री॒णाति॑ । या॒न् । न ।
 नि॒व॒प॒तीति॑ नि – व॒पति॑ । यत् । अ॒नु॒दि॒श॒तीत्य॑नु – दि॒शति॑ । ते॒न ।
 ता॒न् । 6 (64) (स्तु॒ते – वि॒न्दते॑ – हि – वी॒यन्ते॑ प्र॒तीची॑ – रु॒द्ग्रा॒त्र
 – उ॒प्यन्ते॑ – चतु॑र्द॒श च) (A1)

6.3.2.1

सु॒व॒र्गाय॑ वा ए॒तानि॑ लो॒काय॑ हू॒यन्ते॑ यद् वै॒स॒र्ज॒नानि॑ द्वा॒भ्यां
 गा॒र्ह॒प॒त्ये जु॒होति॑ द्वि॒पाद् यज॑मानः प्र॒तिष्ठि॑त्या आ॒ग्नी॒ध्रे

जुहो॑त्यन्तरि॑क्ष ए॒वाऽऽ*क्र॑मत आ॒हव॑नीये जुहोति सु॒वर्ग॑मे॒वैनं॑ लो॒कं
गम॑यति दे॒वान् वै सु॒वर्गं॑ लो॒कं य॑तो रक्षा॑स्य जिघा॑सन्ते सोमे॑न
रा॒ज्ञा रक्षा॑स्यप॒हत्या॑प्तु-मा॒त्मानं॑ कृ॒त्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्
रक्षा॑सा-मनु॒पला॑भाया ऽऽ*तः सोमो॑ भवत्यथ- [] 7

6.3.2.1 - Padam

सु॒वर्गा॑येति सु॒वः - गा॑य । वै । ए॒तानि॑ । लो॒काय॑ । हू॒यन्ते॑ । यत् ।
वैस॑र्जनानि । द्वा॒भ्याम् । गा॒र्.ह॑पत्य इति गा॒र्.ह॑ - प॒त्ये । जुहो॑ति ।
द्वि॒पादि॑ति द्वि - पा॒त् । यज॑मानः । प्र॒ति॒ष्ठित्या॑ इति प्र॒ति - स्थि॑त्यै ।
आ॒ग्नी॒ध्र इ॒त्याग्नि॑-इ॒ध्रे । जुहो॑ति । अ॒न्तरि॑क्षे । ए॒व । ए॒ति । क्र॑मते ।
आ॒हव॑नीय इ॒त्या - ह॒वनी॑ये । जुहो॑ति । सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः - ग॑म् ।
ए॒व । ए॒नम् । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । दे॒वान् । वै । सु॒वर्ग॑मिति
सु॒वः - ग॑म् । लो॒कम् । य॒तः । रक्षा॑सि । अ॒जिघा॑सन् । ते ।
सोमे॑न । रा॒ज्ञा । रक्षा॑सि । अ॒पह॑त्येत्यप - ह॒त्य । अ॒प्तुम् ।
आ॒त्मा॒नम् । कृ॒त्वा । सु॒वर्ग॑मिति सु॒वः - ग॑म् । लो॒कम् । आ॒यन् ।

रक्ष॑साम् । अनु॑पलाभा॒येत्यनु॑प – ला॒भाय॑ । आ॒त्तः । सोमः॑ ।

भव॑ति । अथ॑ । 7 (50)

6.3.2.2

वैस॑र्जनानि॒ जुहो॑ति रक्ष॑सामप॒हत्यै॑ त्व॒ꣳ सोम॑ तनू॒कृद्भ्य॑ इत्या॒ह
तनू॒कृद्ध्ये॑ष द्वेषो॑भ्योऽन्य॒कृते॑भ्य इत्या॒हान्य॑कृ॒तानि॒ हि रक्षा॑ꣳस्युरु
यन्ता॑ꣳसि वरू॑थमि॒त्याहो॑रु णस्कृ॒धीति॑ वावै॒तदा॑ह जुषा॒णो
अ॒प्तुरा॑ज्यस्य वे॒त्वित्या॑हा॒प्तुमे॒व यज॑मानं कृ॒त्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॑मयति
रक्ष॑सा-मनु॑पलाभायाऽऽ* सोमं॑ दद॒त- [] 8

6.3.2.2 - Padam

वैस॑र्जनानि॒ । जुहो॑ति । रक्ष॑साम् । अप॒हत्या॑ इत्यप॒ – ह॒त्यै । त्वम् ।
सोम॑ । तनू॒कृद्भ्य॑ इति॒ तनू॒कृत् – भ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । तनू॒कृदि॑ति
तनू॒ – कृत् । हि । ए॒षः । द्वेषो॑भ्य इति॒ द्वेषः॑ – भ्यः॑ । अ॒न्यकृ॑तेभ्य
इत्य॒न्य – कृ॑तेभ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्यकृ॑तानीत्य॒न्य – कृ॑तानि॒ ।
हि । रक्षा॑ꣳसि । उ॒रु । यन्ता॑ । अ॒सि । वरू॑थम् । इति॑ । आ॒ह ।
उ॒रु । नः॑ । कृ॒धि । इति॑ । वाव॑ । ए॒तत् । आ॒ह । जुषा॑णः । अ॒प्तुः ।

आज्यस्य । वे॒तु । इति । आ॒ह । अ॒प्तुम् । ए॒व । यज॑मानम् ।
कृ॒त्वा । सु॒वर्ग॑मिति सुवः – गम् । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । रक्ष॑साम् ।
अनु॑पलाभा॒येत्यनु॑प – ला॒भाय॑ । एति । सोम॑म् । द॒दते॑ । 8 (50)

6.3.2.3

आ॒ ग्रा॒व्ण आ॒ वा॒य॒व्या॒न्या द्रो॑णकलशमुत् पत्नी॒मा न॑यन्त्यन्वना॒सि
प्र॒ वर्त॑यन्ति यावदे॒वास्या॑स्ति तेन॑ सह सु॒वर्गं लो॒कमे॑ति
न॑यवत्यर्चाऽऽग्नी॒ध्रे जु॑होति सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्या॒भिनी॑त्यै ग्रा॒व्णो
वा॒य॒व्यानि॑ द्रो॒णकल॑शमाग्नी॒ध्र उप॑ वासयति वि ह्ये॒नं तैर्गृ॑ह्णते यथ्
सहो॑प॒वासये॑-दपु॒वाये॑त सौ॒म्यर्चा॑ प्र पा॒दय॑ति स्वयै- [] 9

6.3.2.3 - Padam

एति । ग्रा॒व्णः । एति । वा॒य॒व्या॒नि । एति । द्रो॑णकलशमिति
द्रो॒ण – कल॑शम् । उ॒दिति॑ । पत्नी॑म् । एति । न॑यन्ति । अ॒न्विति॑ ।
अना॑सि । प्रेति । वर्त॑यन्ति । यावत् । ए॒व । अ॒स्य । अ॒स्ति । तेन॑ ।
सह । सु॒वर्ग॑मिति सुवः – गम् । लो॒कम् । एति । न॑यवत्येति
न॑य – व॒त्या । ऋ॒चा । आ॒ग्नी॒ध्र इ॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रे । जु॑होति ।

सु॒वर्ग॑स्येति॑ सु॒वः – ग॒स्य॑ । लो॒कस्य॑ । अ॒भिनी॑त्या इत्य॒भि-नी॒त्यै ।
ग्रा॒व्णः॑ । वा॒यव्या॑नि । द्रो॒णक॑लशमिति॑ द्रो॒ण-क॑लशम् । आ॒ग्नी॒ध्र॒
इत्या॑ग्नि – इ॒ध्रे । उ॒पेति॑ । वा॒सय॑ति । वी॒ति । हि । ए॒नम् । तैः ।
गृ॒ह्णते॑ ॥ यत् । स॒ह । उ॒पवा॑सयेदित्यु॒प – वा॒सये॑त् । अ॒पुवा॑येत् ।
सौ॒म्य । ऋ॒चा । प्रे॒ति । पा॒दय॑ति । स्व॒या ॥ 9 (50)

6.3.2.4

-वैनं॑ दे॒वत॑या प्र पा॒दय॑त्यदि॒त्याः स॒दोऽस्य॑दि॒त्याः स॒द आ सी॑देत्याह
यथा॑य॒जुरे॒वैतद्-य॑ज॒मानो॑ वा ए॒तस्य॑ पु॒रा गो॑प्ता भव॒त्येष॑ वो दे॒व
स॒वितः॑ सोम॒ इत्या॑ह स॒वितृ॑प्र॒सूत॑ ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः सं प्र॒यच्छ॑त्येतत्
त्वञ् सोम॑ दे॒वो दे॒वानु॑पा॒गा इत्या॑ह दे॒वो ह्येष॑ सन्- [] 10

6.3.2.4 - Padam

ए॒व । ए॒नम् । दे॒वत॑या । प्रे॒ति । पा॒दय॑ति । अ॒दि॒त्याः । स॒दः । अ॒सि ।
अ॒दि॒त्याः । स॒दः । ए॒ति । सी॒द । इति॑ । आ॒ह । यथा॑य॒जुरिति॑
यथा॑-य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । य॒ज॒मानः॑ । वै । ए॒तस्य॑ । पु॒रा । गो॒प्ता ।
भव॑ति । ए॒षः । वः । दे॒व । स॒वितः॑ । सोमः॑ । इति॑ । आ॒ह ।

स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त इति॑ स॒वि॒तृ॒-प्र॒सू॒तः । ए॒व । ए॒न॒म् । दे॒वता॑भ्यः ॥ स॒म् ।
प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । ए॒तत् । त्व॒म् । सो॒म । दे॒वः । दे॒वान् । उपेति॑ ।
अ॒गाः । इति॑ । आ॒ह । दे॒वः । हि । ए॒षः । स॒न् । 10 (50)

6.3.2.5

दे॒वानु॑पैतीदम॒हं म॒नु॒ष्यो म॒नु॒ष्या॒नित्या॑ह म॒नु॒ष्यो(१) ह्येष॑ स॒न्
म॒नु॒ष्या॒नु॒पैति॑ यदे॒तद् य॒जुर्न ब्रू॒याद॑प्र॒जा अ॒प॒शु॒र्य॒ज॒मा॒नः स्या॑त्
स॒ह प्र॒जया॑ सह रा॒य॒स्पोषे॑णेत्या॒ह प्र॒जयै॑व प॒शुभिः॑ स॒हेमं
लो॒कमु॑पावर्तते नमो दे॒वेभ्य॑ इत्या॒ह न॒म॒स्का॒रो हि दे॒वाना॑ऽ स्व॒धा
पि॒तृभ्य॑ इत्या॒ह स्व॒धाका॑रो हि- [] 11

6.3.2.5 - Padam

दे॒वान् । उपैतीत्यु॒प - एति॑ । इ॒दम् । अ॒हम् । म॒नु॒ष्यः । म॒नु॒ष्यान् ।
इति॑ । आ॒ह । म॒नु॒ष्यः । हि । ए॒षः । स॒न् । म॒नु॒ष्यान् ।
उपैतीत्यु॒प - एति॑ । यत् । ए॒तत् । य॒जुः । न । ब्रू॒यात् । अ॒प्र॒जा
इत्य॑प्र - जाः । अ॒प॒शुः । य॒ज॒मा॒नः । स्या॑त् । स॒ह ।
प्र॒जयेति॑ प्र - जया॑ । स॒ह । रा॒यः । पोषे॑ण । इति॑ । आ॒ह ।

प्र॒जये॑ति॒ प्र – जया॑ । ए॒व । प॒शुभि॑रिति॒ पशु॑-भिः । स॒ह । इ॒मम् ।
लो॒कम् । उ॒पाव॑र्तत इत्यु॒प – आ॒वर्त॑ते । न॒मः । दे॒वेभ्यः॑ । इति॑ ।
आ॒ह । न॒मस्का॒र इति॑ न॒मः – का॒रः । हि । दे॒वाना॑म् ।
स्व॒धेति॑ स्व – धा । पि॒तृभ्य॑ इति॒ पि॒तृ – भ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह ।
स्व॒धाका॒र इति॑ स्व॒धा – का॒रः । हि । 11 (50)

6.3.2.6

पि॒तृणा॑मि॒दम॑हं निर्व॒रुण॑स्य पा॒शादि॑त्याह वरु॒णपा॒शादे॒व निर्मु॑च्यते
अ॒ग्ने॑ व्रत॒पत॑ आ॒त्मनः॑ पूर्वा॒ तनू॑रादे॒येत्याहुः॑ को हि तद्वे॒द यद्
वसी॑यान्त् स्वे व॒शे भू॑ते पुन॒र्वा द॑दाति न वेति॒ ग्रावा॑णो वै सोम॑स्य
राज्ञो॑ मलि॒म्लुसे॒ना य ए॒वं वि॒द्वान् ग्राव्ण॑ आ॒ग्नीध्र॑ उप॒वास॑यति नैनं
मलि॒म्लुसे॒ना वि॒न्दति॑ () । 12

6.3.2.6 - Padam

पि॒तृणा॑म् । इ॒दम् । अ॒हम् । नि॒रिति॑ । वरु॒णस्य॑ । पा॒शात् । इति॑ ।
आ॒ह । वरु॒णपा॒शादि॑ति वरु॒ण – पा॒शात् । ए॒व । नि॒रिति॑ । मु॒च्यते॑ ।
अ॒ग्ने॑ । व्रत॒पत॑ इति॒ व्रत॑ – प॒ते । आ॒त्मनः॑ । पूर्वा॑ । तनूः॑ ।

आदे॒येत्या॑ – दे॒या । इति॑ । आ॒हुः । कः । हि । तत् । वे॒द । यत् ।
व॒सी॒यान् । स्वे । व॒शे॑ । भू॒ते । पु॒नः । वा । द॒दाति॑ । न । वा । इति॑ ।
ग्रा॒वा॒णः । वै । सोम॑स्य । रा॒ज्ञः । म॒लि॒म्लु॒से॒नेति॑ म॒लि॒म्लु – से॒ना ।
यः । ए॒वम् । वि॒द्वान् । ग्रा॒व्णः । आ॒ग्नी॒ध्र इत्या॑ग्नि – इ॒ध्रे ।
उ॒प॒वा॒स॒य॒तीत्यु॑प – वा॒स॒य॒ति । न । ए॒नम् । म॒लि॒म्लु॒से॒नेति॑
म॒लि॒म्लु – से॒ना । वि॒न्दति॑ () । 12 (50) (अथ॑ – द॒दते॑ – स्व॒या
– स॒न्ध् – स्व॒धा॒का॒रो हि – वि॒न्दति॑) (A2)

6.3.3.1

वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा हु॒त्वा यू॒प॒म॒च्छैति॑ वै॒ष्ण॒वो वै दे॒व॒त॒या यू॒पः स्व॒यै॒वैनं॑
दे॒व॒त॒या ऽच्छै॑त्यत्यन्या॒नगां॑ नान्या॒नुपा॑गामित्याहाति ह्यन्या॒नेति॑ नान्या॒
नु॒पै॒त्य॒र्वाक्त्वा॑ प॒रैर॑विदं प॒रोऽव॑रैरित्याहा॒र्वा॒ग॒ध्ये॒नं प॒रैर्वि॑न्दति
प॒रोऽव॑रैस्तं त्वा जु॒षे – [] 13

6.3.3.1 - Padam

वै॒ष्ण॒व्या । ऋ॒चा । हु॒त्वा । यू॒पम् । अ॒च्छ । एति॑ । वै॒ष्ण॒वः । वै ।
दे॒व॒त॒या । यू॒पः । स्व॒या । ए॒व । ए॒नम् । दे॒व॒त॒या । अ॒च्छ । एति॑ ।

अ॒तीति॑ । अ॒न्यान् । अ॒गा॒म् । न । अ॒न्यान् । उ॒पेति॑ । अ॒गा॒म् । इति॑ ।
आ॒ह । अ॒तीति॑ । हि । अ॒न्यान् । ए॒ति । न । अ॒न्यान् ।
उ॒पैतीत्यु॑प-ए॒ति । अ॒र्वाक् । त्वा । प॒रैः । अ॒विद॑म् । प॒रः । अ॒वरैः ।
इति॑ । आ॒ह । अ॒र्वाक् । हि । ए॒नम् । प॒रैः । वि॒न्दति॑ । प॒रः ।
अ॒वरैः । तम् । त्वा । जु॒षे । 13 (50)

6.3.3.2

वै॒ष्ण॒वं दे॒वय॑ज्याया इत्या॒ह दे॒वय॑ज्यायै ह्ये॒नं जु॒षते॑ दे॒वस्त्वा॑ स॒विता॑
म॒ध्वा॒न॒त्ति॒व॒त्या॒ह ते॒ज॒सै॒वैन॑-म॒न॒क्त्यो॑ष॒धे त्रा॒यस्वैन॑ स्व॒धिते॑ मै॒नः
हि॒सी॒रि॒त्या॒ह व॒ज्रो॒ वै स्व॒धितिः॑ शान्त्यै॒ स्व॒धिते॑र्वृ॒क्षस्य॑ बि॒भ्यतः॑
प्र॒थमे॑न श॒कले॑न स॒ह ते॒जः॒ परा॑ प॒तति॑ यः प्र॒थमः॑ श॒कलः॑ प॒राप॑तेत्
तम॒प्या ह॑रे॒थ् स॒तेज॑स- [] 14

6.3.3.2 - Padam

वै॒ष्ण॒वम् । दे॒वय॑ज्याया इति॑ दे॒व - य॒ज्यायै॑ । इति॑ । आ॒ह ।
दे॒वय॑ज्याया इति॑ दे॒व-य॒ज्यायै॑ । हि । ए॒नम् । जु॒षते॑ । दे॒वः । त्वा ।
स॒विता॑ । म॒ध्वा । अ॒न॒क्तु॑ । इति॑ । आ॒ह । ते॒ज॒सा । ए॒व । ए॒नम् ।

अ॒न॒क्ति॒ । ओ॒ष॒धे॒ । त्रा॒य॒स्व॒ । ए॒न॒म् । स्व॒धि॒त॒ इति॒ स्व॒-धि॒ते॒ । मा॒ ।
 ए॒न॒म् । हि॒॒सीः॒ । इति॒ । आ॒ह॒ । व॒ज्रः॒ । वै । स्व॒धि॒ति॒रिति॒
 स्व॒ - धि॒तिः॒ । शान्त्यै॑ । स्व॒धि॒ते॒रिति॒ स्व॒ - धि॒तेः॒ । वृ॒क्ष॒स्य॒ ।
 बि॒भ्य॒तः॒ । प्र॒थ॒मे॒न॒ । श॒क॒ले॒न॒ । स॒ह॒ । ते॒जः॒ । पे॒रे॒ति॒ । प॒त॒ति॒ । यः॒ ।
 प्र॒थ॒मः॒ । श॒क॒लः॒ । पे॒रा॒प॒ते॒दि॒ति॒ पे॒रा॒ - पे॒ते॒त् । त॒म् । अ॒पि॒ । ए॒ति॒ ।
 हे॒रे॒त् । स॒ते॒ज॒स॒मि॒ति॒ स॒ - ते॒ज॒स॒म् । 14 (50)

6.3.3.3

-मे॒वैन॑मा॒ हर॑ती॒मे॒ वै लो॒का॒ यू॒पा॒त् प्र॒य॒तो॒ बि॒भ्य॒ति॒ दि॒व॒म॒ग्रे॑ण॒ मा
 ले॒खी॑र॒न्त॒रि॒क्षं॒ म॒ध्ये॒न॒ मा हि॒॒सी॒रि॒त्या॒है॒भ्य॒ ए॒वैनं॑ लो॒के॒भ्यः॒ श॒म॒य॒ति॒
 व॒न॒स्प॒ते॒ श॒त॒व॒ल्शो॒ वि॒ रो॒हे॒त्या॒व्र॒श्च॒ने॒ जु॒हो॒ति॒ त॒स्मा॒-दा॒व्र॒श्च॒ना॒द्-
 वृ॒क्षा॒णां॒ भू॒या॒॒स॒ उ॒त्ति॒ष्ठ॒न्ति॒ स॒ह॒स्र॑व॒ल्शा॒ वि॒ व॒य॒॒ रु॒हे॒मे॒त्या॒हा॒-
 ऽऽ*शि॒ष॒मे॒वैता॑मा॒ शा॒स्ते॒ ऽन॒क्ष॑सङ्गं- [] 15

6.3.3.3 - Padam

ए॒व॒ । ए॒न॒म् । ए॒ति॒ । ह॒र॒ति॒ । इ॒मे॒ । वै । लो॒काः॒ । यू॒पा॒त् । प्र॒य॒त॒ इति॒
 प्र॒ - य॒तः॒ । बि॒भ्य॒ति॒ । दि॒व॒म् । अ॒ग्रे॑ण॒ । मा॒ । ले॒खीः॒ । अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म् ।

मध्येन । मा । हि॒सीः । इति । आ॒ह । ए॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् ।
लो॒के॒भ्यः । श॒म॒य॒ति । व॒न॒स्प॒ते । श॒त॒व॒ल्श॒ इति॑ श॒त – व॒ल्शः ।
वी॒ति । रो॒ह । इति॑ । आ॒व्र॒श्च॒न॒ इत्या॑ – व्र॒श्च॒ने । जु॒होति॑ । तस्मा॑त् ।
आ॒व्र॒श्च॒ना॒दि॒त्या – व्र॒श्च॒ना॒त् । वृ॒क्षा॒णाम् । भू॒या॒सः । उ॒दि॒ति ।
ति॒ष्ठ॒न्ति । स॒ह॒स्र॒व॒ल्शा॒ इति॑ स॒ह॒स्र – व॒ल्शाः । वी॒ति । व॒यम् ।
रु॒हे॒म । इति॑ । आ॒ह । आ॒शि॒ष॒मि॒त्या–शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । ए॒ति ।
शा॒स्ते । अ॒न॒क्ष॒सङ्ग॑मि॒त्य॒न॒क्ष – स॒ङ्गम् । 15 (50)

6.3.3.4

वृ॒श्चे॒द्–य॒द॒क्ष॒सङ्गं॑ वृ॒श्चे॒द॒ध॒ ई॒षं॑ य॒ज॒मा॒न॒स्य॑ प्र॒मा॒यु॒क॒ स्या॒द्यं॑
का॒म॒ये॒ता॒प्र॒ति॒ष्ठि॒तः॑ स्या॒दि॒त्या॒रो॒हं॑ तस्मै॑ वृ॒श्चे॒देष॑ वै व॒न॒स्प॒ती॒ना–
म॒प्र॒ति॒ष्ठि॒तो॒ऽप्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ ए॒व॒ भ॒व॒ति॑ यं का॒म॒ये॒ता॒प॒शुः॑ स्या॒दि॒त्य॒पर्णं॑ तस्मै॑
शु॒ष्का॒ग्रं॑ वृ॒श्चे॒देष॑ वै व॒न॒स्प॒ती॒ना–म॒प॒श॒व्यो॒ऽप॒शु॒रे॒व॒ भ॒व॒ति॑ यं का॒म॒ये॒त
प॒शु॒मा॒न्थ् स्या॒दि॒ति॑ ब॒हु॒पर्णं॑ तस्मै॑ ब॒हु॒शा॒खं॑ वृ॒श्चे॒देष॑ वै– [] 16

6.3.3.4 - Padam

वृ॒श्चेत् । यत् । अ॒क्ष॒स॒ङ्ग॒मि॒त्य॒क्ष – स॒ङ्ग॒म् । वृ॒श्चेत् । अ॒ध॒ ई॒ष॒मि॒त्य॒धः
– ई॒ष॒म् । य॒ज॒मा॒न॒स्य॒ । प्र॒मा॒यु॒क॒मि॒ति॒ प्र – मा॒यु॒क॒म् । स्यात् । यम् ।
का॒म॒ये॒त । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इ॒त्य॒प्र॒ति – स्ति॒तः । स्यात् । इति॒ ।
आ॒रो॒ह॒मि॒त्या॑ – रो॒ह॒म् । तस्मै॑ । वृ॒श्चेत् । ए॒षः । वै । व॒न॒स्प॒ती॒नाम् ।
अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इ॒त्य॒प्र॒ति – स्ति॒तः । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इ॒त्य॒प्र॒ति – स्ति॒तः ।
ए॒व । भ॒व॒ति॒ । यम् । का॒म॒ये॒त । अ॒प॒शुः । स्यात् । इति॒ । अ॒पर्ण॒म् ।
तस्मै॑ । शु॒ष्का॒ग्र॒मि॒ति॒ शु॒ष्क – अ॒ग्र॒म् । वृ॒श्चेत् । ए॒षः । वै ।
व॒न॒स्प॒ती॒नाम् । अ॒प॒श॒व्यः । अ॒प॒शुः । ए॒व । भ॒व॒ति॒ । यम् । का॒म॒ये॒त ।
प॒शु॒मा॒नि॒ति॒ प॒शु – मा॒न् । स्यात् । इति॒ । ब॒हु॒पर्ण॒मि॒ति॒ ब॒हु – पर्ण॒म् ।
तस्मै॑ । ब॒हु॒शा॒ख॒मि॒ति॒ ब॒हु – शा॒ख॒म् । वृ॒श्चेत् । ए॒षः । वै । 16 (50)

6.3.3.5

व॒न॒स्प॒ती॒नां॑ प॒श॒व्यः॑ प॒शु॒मा॒ने॒व॑ भ॒व॒ति॒ प्र॒ति॒ष्ठि॒तं॑ वृ॒श्चेत्
प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म॒स्यै॒ष॒ वै॒ व॒न॒स्प॒ती॒नां॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒तो॒ यः॑ स॒मे॒ भू॒म्यै॒
स्वा॒द्यो॒ने॑ रू॒ढः॑ प्र॒त्ये॒व॑ ति॒ष्ठ॒ति॒ यः॑ प्र॒त्य॒ङ्गु॒प॒न॒त॒स्तं॑ वृ॒श्चेत् स॒ हि

मे॒ध॒म॒भ्यु॒प॒न॒तः॑ प॒ञ्च॒र॒त्निं॑ तस्मै॑ वृ॒श्चे॒द्वं॑ का॒म॒ये॒तो॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॑ य॒ज्ञो॑
न॒मे॒दि॒ति॑ प॒ञ्चा॒क्ष॒रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो॑ य॒ज्ञ उ॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॑ य॒ज्ञो॑- [] 17

6.3.3.5 - Padam

व॒न॒स्प॒ती॒नाम् । प॒श॒व्यः॑ । प॒शु॒मा॒नि॒ति॑ प॒शु - मा॒न् । ए॒व । भ॒व॒ति॑ ।
प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒मि॒ति॑ प्र॒ति - स्थि॒त॒म् । वृ॒श्चे॒त् । प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म॒स्ये॒ति॑
प्र॒ति॒ष्ठा- का॒म॒स्य॑ । ए॒षः । वै । व॒न॒स्प॒ती॒नाम् । प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इति॑
प्र॒ति - स्थि॒तः॑ । यः । स॒मे॒ । भू॒म्यै॑ । स्वा॒त् । यो॒नैः॑ । रू॒ढः ।
प्र॒ती॒ति॑ । ए॒व । ति॒ष्ठ॒ति॑ । यः । प्र॒त्य॒ङ् । उ॒प॒न॒त॒ इत्यु॒प-न॒तः॑ । त॒म् ।
वृ॒श्चे॒त् । सः । हि॒ । मे॒ध॒म् । अ॒भी॒ति॑ । उ॒प॒न॒त॒ इत्यु॒प - न॒तः॑ ।
प॒ञ्च॒र॒त्नि॒मि॒ति॑ प॒ञ्च- अ॒र॒त्नि॒म् । तस्मै॑ । वृ॒श्चे॒त् । य॒म् । का॒म॒ये॒त॑ ।
उ॒पे॒ति॑ । ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ । न॒मे॒त् । इति॑ ।
प॒ञ्चा॒क्ष॒रे॒ति॑ प॒ञ्च- आ॒क्ष॒रा । प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः॑ । उ॒पे॒ति॑ ।
ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ । 17 (50)

6.3.3.6

नमति षडरनिं प्रतिष्ठाकामस्य षड्वा ऋतव ऋतुष्वेव प्रति तिष्ठति
सप्तारनिं पशुकामस्य सप्तपदा शक्वरी पशवः शक्वरी पशूनेवाव
रुन्धे नवारनिं तेजस्कामस्य त्रिवृता स्तोमेन सम्मितं तेजस्त्रिवृत्
तेजस्यैव भव-त्येकादशारनि-मिन्द्रियकाम-स्यैकादशाक्षरा
त्रिष्टुगिन्द्रियं त्रिष्टुगिन्द्रियाव्येव भवति पञ्चदशारनिं भ्रातृव्यवतः
पञ्चदशो वज्रो भ्रातृव्याभिभूत्यै सप्तदशारनिं प्रजाकामस्य सप्तदशः
प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्या () एकविंशत्यरनिं प्रतिष्ठाकाम-
स्यैकविंशः स्तोमानां प्रतिष्ठा प्रतिष्ठित्या अष्टाश्रिर्भव-त्यष्टाक्षरा गायत्री
तेजो गायत्री गायत्री यज्ञमुखं तेजसैव गायत्रिया यज्ञमुखेन
संमितः । 18

6.3.3.6 - Padam

नमति । षडरनिमिति षट् - अरनिम् । प्रतिष्ठाकामस्येति प्रतिष्ठा-
कामस्य । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
सप्तारनिमिति सप्त - अरनिम् । पशुकामस्येति पशु - कामस्य ।

सप्तपदेति सप्त-पदा । शक्वरी । पशवः । शक्वरी । पशून् । एव ।
 अवेति । रुन्धे । नवारलिमिति नव – अरलिम् । तेजस्कामस्येति
 तेजः – कामस्य । त्रिवृतेति त्रि – वृता । स्तोमेन । सम्मितमिति
 सं-मितम् । तेजः । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । तेजस्वी । एव । भवति ।
 एकादशारलिमित्येकादश-अरलिम् । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय-कामस्य ।
 एकादशाक्षरेत्येकादश – अक्षरा । त्रिष्टुक् । इन्द्रियम् । त्रिष्टुक् ।
 इन्द्रियावी । एव । भवति । पञ्चदशारलिमिति पञ्चदश – अरलिम् ।
 भ्रातृव्यवत इति भ्रातृव्य – वतः । पञ्चदश इति पञ्च – दशः ।
 वज्रः । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य – अभिभूत्यै ।
 सप्तदशारलिमिति सप्तदश – अरलिम् । प्रजाकामस्येति प्रजा-
 कामस्य । सप्तदश इति सप्त – दशः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः ।
 प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । आप्त्यै () ।
 एकविंशत्यरलिमित्येकविंशति – अरलिम् । प्रतिष्ठाकामस्येति
 प्रतिष्ठा – कामस्य । एकविंश इत्येक – विंशः । स्तोमानाम् ।

प्रतिष्ठेति॑ प्रति – स्था । प्रतिष्ठित्या॑ इति॒ प्रति – स्थित्यै॑ ।

अष्टाश्रिरित्यष्टा – अश्रिः । भवति । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा ।

गायत्री । तेजः । गायत्री । गायत्री । यज्ञमुखमिति॑ यज्ञ – मुखम् ।

तेजसा । एव । गायत्रिया । यज्ञमुखेनेति॑ यज्ञ – मुखेन॑ ।

संमित॑ इति॒ सं – मितः । 18 (69)

(जुषे – सतेजस – मनक्षसङ्गं – बहुशाखं वृश्चोदेष वै – यज्ञ

उपैनमुत्तरो यज्ञ – आप्त्या – एकान्नविंशतिश्च) (A3)

6.3.4.1

पृथिव्यै॑ त्वाऽन्तरिक्षाय॑ त्वा दिवे॑ त्वेत्याहैभ्य॑ एवैनं॑ लोकेभ्यः॑

प्रोक्षति॑ पराञ्चं॑ प्रोक्षति॑ पराडिव॑ हि सुवर्गो॑ लोकः॑ क्रूरमिव॑ वा

एतत्॑ करोति॑ यत् खनत्यपोऽव॑ नयति॑ शान्त्यै॑ यवमतीरव॑ नयत्यूर्ग्वै॑

यवो॑ यजमानेन॑ यूपः॑ संमितो॑ यावानेव॑ यजमान-स्तावती-मेवास्मि-

नूर्जं॑ दधाति- [] 19

6.3.4.1 - Padam

पृ॒थि॒व्यै । त्वा । अ॒न्तरि॑क्षाय । त्वा । दि॒वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
ए॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । लो॒के॒भ्यः । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । परा॒ञ्चम् ।
प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । परा॒ङ् । इ॒व । हि । सु॒वर्ग॑ इति॑ सु॒वः-गः । लो॒कः ।
क्रू॒रम् । इ॒व । वै । ए॒तत् । करो॑ति । यत् । ख॒नति॑ । अ॒पः । अ॒वेति॑ ।
न॒यति॑ । शान्त्यै॑ । य॒व॒मती॑रिति॑ य॒व-मतीः॑ । अ॒वेति॑ । न॒यति॑ । ऊ॒र्क् ।
वै । य॒वः । य॒ज॒मा॒नेन॑ । यूपः॑ । सं॒मित॑ इति॑ सं - मि॒तः । या॒वान् ।
ए॒व । य॒ज॒मा॒नः । ता॒वती॑म् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ऊ॒र्जम् ।

द॒धाति॑ । 19 (50)

6.3.4.2

पि॒तृणां॑ स॒दन॒मसी॑ति॒ बर्॒हि॒रव॑ स्तृ॒णाति॑ पि॒तृदे॒वत्या॑(१)७
ह्ये॒तद्-य॒न्नि॒खातं॑ य॒द्-बर्॒हि॒र॒न॒व॒स्तीर्य॑ मि॒नुया॑त् पि॒तृदे॒वत्यो॑ नि॒खातः॑
स्याद् बर्॒हि॒र॒न॒व॒स्तीर्य॑ मि॒नोत्य॑स्यामे॒वैनं॑ मि॒नोति॑ यू॒पश॑क॒लम॒वा॒स्यति॑
स॒ते॒ज॒समे॒वैनं॑ मि॒नोति॑ दे॒वस्त्वा॑ स॒विता॑ म॒ध्वाऽन॑क्त्वि॒त्याह॑
ते॒ज॒सै॒वैन॑म॒न॒क्ति॑ सु॒पि॒प्प॒ला॒भ्य-स्त्वौष॑धी॒भ्य इति॑ च॒षालं॑ प्र॒ति- [] 20

6.3.4.2 - Padam

पितॄ॑णाम् । स॒दनम् । अ॒सि । इति॑ । ब॒र्हिः । अ॒वेति॑ । स्तृ॒णाति॑ ।
पितॄ॑दे॒वत्य॑मिति॑ पितृ॑ – दे॒वत्यम् । हि । ए॒तत् । यत् । नि॒खात॑मिति॑
नि – खा॒तम् । यत् । ब॒र्हिः । अ॒नव॑स्तीर्येत्य॑नव – स्तीर्य॑ ।
मि॒नुयात् । पितॄ॑दे॒वत्य॑ इति॑ पितृ॑-दे॒वत्यः । नि॒खात॑ इति॑ नि-खा॒तः ।
स्यात् । ब॒र्हिः । अ॒वस्तीर्येत्य॑व – स्तीर्य॑ । मि॒नोति॑ । अ॒स्याम् ।
ए॒व । ए॒नम् । मि॒नोति॑ । यू॒पश॑कलमिति॑ यू॒प – श॒कलम् । अ॒वेति॑ ।
अ॒स्यति॑ । स॒तेज॑समिति॑ स – ते॒जसम् । ए॒व । ए॒नम् । मि॒नोति॑ ।
दे॒वः । त्वा । स॒विता । म॒ध्वा । अ॒नक्तु॑ । इति॑ । आ॒ह । ते॒जसा॑ ।
ए॒व । ए॒नम् । अ॒नक्ति॑ । सु॒पिप्प॑लाभ्य इति॑ सु-पिप्प॑लाभ्यः । त्वा ।
ओष॑धीभ्य इत्योष॑धि – भ्यः । इति॑ । च॒षाल॑म् । प्र॒तीति॑ । 20 (50)

6.3.4.3

मुञ्च॑ति तस्मा॑च्छीर्ष॑त ओष॑धयः फ॒लं गृ॑ह्णन्त्य॒नक्ति॑ ते॒जो
वा आ॒ज्यं य॑ज॒माने॑नाग्नि॒ष्ठाऽश्रिः॑ संमि॒ता यद॑ग्नि॒ष्ठा-म॑श्रि॒मन॑क्ति
यज॑मानमे॒व ते॒जसा॑ ऽन॒क्त्यान्त॑-म॒नक्त्यान्त॑मे॒व यज॑मानं ते॒जसा॑नक्ति

सर्व॑तः परि॑ मृ॒शत्य॑परि॒वर्ग॑-मे॒वास्मिन् तेजो॑ दधा॒त्युद् दिव॑
स्त॒भाना॑ऽन्तरि॒क्षं पृ॒णेत्या॑है॒षां लो॒कानां॑ वि॒धृत्यै॑ वैष्ण॒व्यर्चा- [] 21

6.3.4.3 - Padam

मुञ्च॑ति । तस्मा॑त् । शी॒र्षतः॑ । ओष॑धयः । फल॑म् ।
गृह्ण॑न्ति । अन॑क्ति । तेजः॑ । वै । आज्य॑म् । यज॑मानेन ।
अग्नि॑ष्ठेत्यग्नि-स्था । अ॒श्रिः । संमि॑तेति सं - मि॒ता । यत् ।
अग्नि॑ष्ठामित्यग्नि- स्था॒म् । अ॒श्रिम् । अन॑क्ति । यज॑मानम् । ए॒व ।
तेज॑सा । अन॑क्ति । आ॒न्तमि॑त्या - अ॒न्तम् । अन॑क्ति ।
आ॒न्तमि॑त्या - अ॒न्तम् । ए॒व । यज॑मानम् । तेज॑सा । अन॑क्ति ।
सर्व॑तः । परी॑ति । मृ॒शति॑ । अ॒परि॒वर्ग॑मित्यपरि - वर्ग॑म् । ए॒व ।
अ॒स्मिन् । तेजः॑ । दधा॑ति । उ॒दिति॑ । दि॒वम् । स्त॒भान॑ । ए॒ति ।
अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒ण । इति॑ । आ॒ह । ए॒षाम् । लो॒काना॑म् ।
वि॒धृत्या॑ इति॑ वि - धृ॒त्यै । वैष्ण॒व्या । ऋ॒चा । 21 (50)

6.3.4.4

कल्पयति॑ वै॒ष्णवो॑ वै॒ दे॒वत॑या॒ यूपः॑ स्वयै॒वैनं॑ दे॒वत॑या॒ कल्प॑यति
द्वाभ्यां॑ कल्प॑यति॒ द्वि॒पाद् यज॑मानः॒ प्रति॑ष्ठित्यै॒ यं काम॑येत तेज॒सैनं॑
दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ व्य॒र्धये॑य-मित्यग्नि॒ष्ठां तस्या॑श्रि-माह॒वनी॑यादित्थं
वै॒त्थं वा॑ऽति॒ नाव॑येत् तेज॒सैवैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ व्य॒र्धय॑ति॒ यं
काम॑येत तेज॒सैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑ सम॒र्धये॑यमित्य- [] 22

6.3.4.4 - Padam

कल्प॑यति । वै॒ष्णवः॑ । वै॒ । दे॒वत॑या । यूपः॑ । स्वया॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
दे॒वत॑या । कल्प॑यति । द्वा॒भ्याम् । कल्प॑यति । द्वि॒पादि॑ति द्वि - पात् ।
यज॑मानः । प्रति॑ष्ठित्या इति॒ प्रति - स्थि॑त्यै । यम् । काम॑येत ।
तेज॑सा । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । इन्द्रि॒येण॑ । वी॒ति । अ॒र्धये॑यम् । इति॑ ।
अ॒ग्नि॒ष्ठा॒मित्यग्नि॑ - स्था॒म् । तस्या॑ । अ॒श्रि॒म् । आ॒ह॒वनी॑यादि॒त्या-
ह॒वनी॑यात् । इ॒त्थम् । वा । इ॒त्थम् । वा । अ॒तीति॑ । ना॒वये॑त् । तेज॑सा ।
ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । इन्द्रि॒येण॑ । वी॒ति । अ॒र्धय॑ति । यम् ।
काम॑येत । तेज॑सा । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः । इन्द्रि॒येण॑ । समि॑ति ।

अ॒र्धये॑यम् । इति॑ । 22 (50)

6.3.4.5

अ॒ग्नि॒ष्ठां तस्या॑श्चि॒माह॑वनी॒येन॑ सं मि॒नुया॑त् तेज॒सैवैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण॑
सम॑र्धयति ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑निमि॒त्याह॑ यथायजु॒रेवै॑तत् परि
व्यय॑त्यूर्ग्वै र॒शना॑ यज॒माने॑न यू॒पः संमि॑तो यज॒मानमे॒वोर्जा॑ सम॑र्धयति
नाभि॑दघ्ने परि व्ययति नाभि॑दघ्न ए॒वास्मा॑ ऊ॒र्जं द॑धाति
तस्मा॑न्नाभि॑दघ्न ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते यं का॒मये॑तो॒र्जेन॑- [] 23

6.3.4.5 - Padam

अ॒ग्नि॒ष्ठा॒मि॒त्यग्नि॑ - स्था॒म् । तस्य॑ । अ॒श्रि॒म् । आ॒ह॒वनी॒येने॒त्या-
ह॒वनी॒येन॑ । समि॑ति । मि॒नुया॑त् । तेज॒सा । ए॒व । ए॒नम् । दे॒वता॑भिः ।
इन्द्रि॒येण॑ । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । ब्र॒ह्मव॑निमि॒ति ब्र॒ह्म - व॑निम् । त्वा ।
क्ष॒त्रव॑निमि॒ति क्ष॒त्र-व॑निम् । इति॑ । आ॒ह । यथायजु॒रिति॑ यथा-यजुः ।
ए॒व । ए॒तत् । प॑रीति । व्यय॑ति । ऊ॒र्क् । वै । र॒शना॑ । यज॒माने॑न ।
यू॒पः । संमि॑त इति॑ सं-मि॒तः । यज॒मानम् । ए॒व । ऊ॒र्जा । समि॑ति ।
अ॒र्धय॑ति । नाभि॑दघ्न इति॑ नाभि - दघ्ने । प॑रीति । व्यय॑ति ।

नाभि॑द॒घ्न इति॑ नाभि॑ – द॒घ्ने । ए॒व । अ॒स्मै । ऊ॒र्जम् । द॒धाति॑ ।
तस्मा॑त् । नाभि॑द॒घ्न इति॑ नाभि॑ – द॒घ्ने । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्जते॑ । यम् ।
का॒मये॑त । ऊ॒र्जा । ए॒नम् । 23 (50)

6.3.4.6

व्य॑र्धये॒य-मि॒त्यूर्ध्वाँ॑ वा॒ तस्या॑वा॒चीं वा॒ऽवो॑हे॒दूर्जे॑वैनं॒ व्य॑र्धयति॒ यदि॑
का॒मये॑त व॒र्षु॒कः प॒र्जन्यः॑ स्या॒दित्य॑-वा॒चीम॑वो॒हेद् वृ॑ष्टिमे॒व नि॑
य॒च्छति॑ यदि॑ का॒मये॑ता व॒र्षु॒कः स्या॒दित्यूर्ध्वा॑मु॒दूहे॑द् वृ॑ष्टिमे॒वोद्
य॒च्छति॑ पि॒तॄणां॑ नि॒खातं॑ म॒नुष्या॑णामूर्ध्वं॒ नि॒खाता॑दा र॒शना॑या
ओष॑धीना॒ र॒शना॑ विश्वे॑षां- [] 24

6.3.4.6 - Padam

वी॒ति । अ॒र्धये॒यम् । इति॑ । ऊ॒र्ध्वाम् । वा॒ । तस्य॑ । अ॒वाची॑म् । वा॒ ।
अ॒वेति॑ । ऊ॒हेत् । ऊ॒र्जा । ए॒व । ए॒नम् । वी॒ति । अ॒र्धयति॑ । यदि॑ ।
का॒मये॑त । व॒र्षु॒कः । प॒र्जन्यः॑ । स्या॒त् । इति॑ । अ॒वाची॑म् । अ॒वेति॑ ।
ऊ॒हेत् । वृ॑ष्टिम् । ए॒व । नी॒ति । य॒च्छति॑ । यदि॑ । का॒मये॑त ।
अ॒व॒र्षु॒कः । स्या॒त् । इति॑ । ऊ॒र्ध्वाम् । उ॒दिति॑ । ऊ॒हेत् । वृ॑ष्टिम् ।

ए॒व । उ॒दि॒ति॒ । य॒च्छ॒ति॒ । पि॒त॒ृ॒णाम् । नि॒खा॒त॒मि॒ति॒ नि – खा॒त॒म् ।
म॒नु॒ष्या॒णाम् । ऊ॒र्ध्व॒म् । नि॒खा॒ता॒दि॒ति॒ नि – खा॒ता॒त् । ए॒ति॒ ।
र॒श॒ना॒याः॑ । ओ॒ष॒धी॒नाम् । र॒श॒ना॒ । वि॒श्वे॑षां । 24 (50)

6.3.4.7

दे॒वाना॑मू॒र्ध्वं॑ र॒श॒ना॒या आ च॒षा॒ला॒दि॒न्द्र॒स्य च॒षा॒लं॑
सा॒ध्या॒ना॒म॒ति॒रि॒क्तं॑ स॒ वा ए॒ष स॒र्वदे॒व॒त्यो य॒द्वृ॒षो य॒द्वृ॒षं मि॒नो॒ति॒ सर्वा॑
ए॒व दे॒वताः॑ प्री॒णा॒ति॒ य॒ज्ञेन॑ वै दे॒वाः सु॒व॒र्गं लो॒क॒मा॒यन् ते॒ऽम॒न्य॒न्त
म॒नु॒ष्या नो॒ऽन्वा॒भ॒वि॒ष्य॒न्ती॒ति ते॒ यू॒पेन॑ यो॒प॒यि॒त्वा सु॒व॒र्गं लो॒क॒मा॒यन्
त॒मृष॑यो यू॒पेनै॒वानु॑ प्रा॒जा॒नन् तद् यू॒प॒स्य यू॒प॒त्वं– [] 25

6.3.4.7 - Padam

दे॒वाना॑म् । ऊ॒र्ध्व॒म् । र॒श॒ना॒याः॑ । ए॒ति॒ । च॒षा॒ला॒त् । इ॒न्द्र॒स्य ।
च॒षा॒लम् । सा॒ध्या॒ना॑म् । अ॒ति॒रि॒क्त॒मि॒त्य॒ति॒रि॒क्तम् । सः । वै । ए॒षः ।
स॒र्वदे॒व॒त्य इति॑ स॒र्व–दे॒व॒त्यः । यत् । यू॒पः । यत् । यू॒पम् । मि॒नो॒ति॒ ।
स॒र्वाः॑ । ए॒व । दे॒वताः॑ । प्री॒णा॒ति॒ य॒ज्ञेन॑ । वै । दे॒वाः । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒
सु॒वः – ग॒म् । लो॒क॒म् । आ॒य॒न् । ते॒ । अ॒म॒न्य॒न्त । म॒नु॒ष्याः॑ । नः ।

अ॒न्वा॒भ॒वि॒ष्य॒न्ती॒त्यनु॑-आ॒भ॒वि॒ष्य॒न्ति । इति॑ । ते॑ । यू॒पेन॑ । यो॒पयि॑त्वा ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति सु॒वः-ग॒म् । लो॒क॒म् । आ॒य॒न् । तम् । ऋ॒षयः॑ । यू॒पेन॑ ।
ए॒व । अनु॑ । प्रेति॑ । अ॒जा॒न॒न् । तत् । यू॒प॒स्य ।

यू॒प॒त्व॒मि॒ति यू॒प- त्व॒म् । 25 (50)

6.3.4.8

य॑द् यू॒पं मि॒नोति॑ सु॒व॒र्ग॒स्य लो॒क॒स्य प्र॒ज्ञा॒त्यै पु॒रस्ता॑न् मि॒नोति॑
पु॒रस्ता॑द्धि य॒ज्ञस्य॑ प्र॒ज्ञाय॑ते प्र॒ज्ञात॑ हि तद् यदति॑पन्न आ॒हु॒रिदं॑
का॒र्य॒मासी॑दिति सा॒ध्या वै दे॒वा य॒ज्ञम॑त्यमन्यन्त तान् य॒ज्ञो नास्पृ॑शत्
तान् यद् य॒ज्ञस्याति॑रिक्तमासीत् तदस्पृ॑शदति॑रिक्तं वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑
यद॒ग्ना॒व॒ग्निं म॑थित्वा प्र॒हर॑त्यति॑रिक्तमे॒त- [] 26

6.3.4.8 - Padam

यत् । यू॒पम् । मि॒नोति॑ । सु॒व॒र्ग॒स्येति॑ सु॒वः - ग॒स्य । लो॒क॒स्य ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र - ज्ञा॒त्यै । पु॒रस्ता॑त् । मि॒नोति॑ । पु॒रस्ता॑त् । हि ।
य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ज्ञाय॑त इति॑ प्र - ज्ञाय॑ते । अ॒प्र॒ज्ञा॒तमि॒त्यप्र॑ - ज्ञा॒तम् ।
हि । तत् । यत् । अति॑पन्न इत्यति॑ - प॒न्ने । आ॒हुः । इ॒दम् ।

कार्य॑म् । आ॒सीत् । इति॑ । सा॒ध्याः । वै । दे॒वाः । य॒ज्ञम् । अतीति॑ ।
अम॒न्यन्त॑ । तान् । य॒ज्ञः । न । अस्पृ॑शत् । तान् । यत् । य॒ज्ञस्य॑ ।
अति॑रिक्तमि॒त्यति॑ – रिक्त॑म् । आ॒सीत् । तत् । अस्पृ॑शत् ।
अति॑रिक्तमि॒त्यति॑ – रिक्त॑म् । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । अ॒ग्नौ ।
अ॒ग्निम् । मथि॑त्वा । प्र॒हरतीति॑ प्र – हरति॑ ।
अति॑रिक्तमि॒त्यति॑ – रिक्त॑म् । ए॒तत् । 26 (50)

6.3.4.9

– द्यू॒पस्य॑ यदूर्ध्वं॑ च॒षाला॑त् तेषां॑ तद् भा॒गधे॑यं ताने॒व तेन॑ प्रीणाति
दे॒वा वै स॒स्थिते॑ सोमे॒ प्र सु॒चोऽहरन्॑ प्र यू॒पं तेऽम॒न्यन्त॑ य॒ज्ञवेश॑सं
वा इ॒दं कु॑र्म इति॑ ते प्र॒स्तर॑ सु॒चां निष्क्र॑यण–मपश्यन्थ् स्वरुं
यू॒पस्य॑ स॒स्थिते॑ सोमे॒ प्र प्र॒स्तर॑ ह॒रति॑ जुहोति॑
स्वरु॑मय॒ज्ञवेश॑साय । 27

6.3.4.9 - Padam

यू॒पस्य॑ । यत् । ऊ॒र्ध्वम् । च॒षाला॑त् । तेषा॑म् । तत् । भा॒गधे॑यमि॒ति
भाग॑ – धे॒यम् । तान् । ए॒व । तेन॑ । प्री॒णाति॑ । दे॒वाः । वै ।

स॒ञ्स्थि॑त इति सं-स्थि॑ते । सो॒मे॑ । प्रेति॑ । सु॒चः॑ । अ॒हरन् । प्रेति॑ ।
यू॒पम् । ते॑ । अ॒मन्य॑न्त । य॒ज्ञवे॑शसमि॒ति य॒ज्ञ - वे॒शस॑म् । वै ।
इ॒दम् । कु॒र्मः॑ । इति॑ । ते॑ । प्र॒स्तर॑मि॒ति प्र - स्त॒रम् । सु॒चाम् ।
निष्क्र॑यणमि॒ति निः - क्र॑यणम् । अ॒पश्य॑न् । स्व॒रुम् । यू॒पस्य॑ ।
स॒ञ्स्थि॑त इति सं - स्थि॑ते । सो॒मे॑ । प्रेति॑ । प्र॒स्तर॑मि॒ति प्र-स्त॒रम् ।
हर॑ति । जु॒होति॑ । स्व॒रुम् । अ॒य॒ज्ञवे॑शसायेत्य॒य॒ज्ञ-वे॑शसाय । 27 (42)

(द॒धाति॑ - प्र॒त्यृ - चा - स॒म॒र्द्धये॑यमि॒त्यू - जै॒नं - वि॒श्वेषां॑ -
यू॒प॒त्व - म॒तिरि॑क्तमे॒तद् - द्वि॑च॒त्वारि॑ञ्च॒) (A4)

6.3.5.1

सा॒ध्या वै दे॒वा अ॒स्मिन् लो॒क आ॒सन् ना॒न्यत् किं॑ च॒न मि॒षत्
ते॒ऽग्नि॑मे॒वाग्नये॑ मे॒धाया॑ ऽल॒भन्त॑ न ह्य॒न्यदा॑लं॒भ्य-म॑वि॒न्दन्
ततो॑ वा इ॒माः प्र॒जाः प्रा॒जाय॑न्त॒ यद॒ग्नाव॑ग्निं मथि॒त्वा प्र॒हर॑ति
प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय रु॒द्रो वा ए॒ष यद॑ग्निर्य॒जमा॑नः प॒शुर्य॑त्
प॒शुमा॑ल॒भ्याग्निं॑ मन्थे॒द् रु॒द्राय॑ यज॒मान- [] 28

6.3.5.1 - Padam

सा॒ध्याः । वै । दे॒वाः । अ॒स्मिन् । लो॒के । आ॒सन् । न । अ॒न्यत् ।
कि॒म् । च॒न । मि॒षत् । ते । अ॒ग्निम् । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । मे॒धाय॑ । ए॒ति ।
अ॒ल॒भ॒न्त । न । हि । अ॒न्यत् । आ॒ल॒भ्य॑मि॒त्या-ल॒भ्यम् । अ॒वि॒न्दन् ।
त॒तः । वै । इ॒माः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ । अ॒जा॒य॒न्त । यत् ।
अ॒ग्नौ । अ॒ग्निम् । मथि॑त्वा । प्र॒हर॑तीति॒ प्र - हर॑ति । प्र॒जा॒नामि॑ति
प्र - जा॒नाम् । प्र॒ज॒न॒नाये॑ति प्र-ज॒न॒नाय॑ । रु॒द्रः । वै । ए॒षः । यत् ।
अ॒ग्निः । यज॑मानः । प॒शुः । यत् । प॒शुम् । आ॒ल॒भ्ये॑त्या - ल॒भ्य ।
अ॒ग्निम् । म॒न्थे॑त् । रु॒द्राय॑ । यज॑मानम् । 28 (50)

6.3.5.2

-म॒पि द॑ध्यात् प्र॒मायु॑कः स्या॒दथो॑ ख॒ल्वाहु॑र॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑
ह॒विरे॑तद्यत् प॒शुरि॑ति॒ यत् प॒शुमा॑ल॒भ्याग्निं॑ म॒न्थति॑ ह॒व्यायै॑वाऽऽ*स॒न्नाय॑
सर्वा॑ दे॒वता॑ ज॒नय॑-त्यु॒पाकृ॑त्यै॒व म॒न्थ्य-स्त॑न्ने॒वाऽऽ*ल॒ब्धं
ने॒वा॒नाल॑ब्ध-म॒ग्ने-र्ज॒नि॒त्र-म॒सीत्या॑हा॒ग्नेर्हो॑त-ज्ज॒नि॒त्रं वृ॑ष॒णौ स्थ॑
इ॒त्याह॑ वृष॒णौ- [] 29

6.3.5.2 - Padam

अपी॑ति । द॒ध्यात् । प्र॒मायु॑क इति प्र-मायु॑कः । स्यात् । अथो॑ इति ।
खलु॑ । आहुः॑ । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ह॒विः । ए॒तत् । यत् ।
पशुः॑ । इति॑ । यत् । प॒शुम् । आल॑भ्येत्या-ल॒भ्य । अ॒ग्निम् । म॒न्थति॑ ।
ह॒व्याय॑ । ए॒व । आस॑न्नायेत्या-स॒न्नाय॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ज॒नय॑ति ।
उपा॑कृत्येत्युप - आ॒कृत्य॑ । ए॒व । म॒न्थ्यः । तत् । न । इ॒व ।
आल॑ब्धमित्या - ल॒ब्धम् । न । इ॒व । आल॑ब्धमित्यना - ल॒ब्धम् ।
अ॒ग्नेः । ज॒नित्र॑म् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । अ॒ग्नेः । हि । ए॒तत् ।
ज॒नित्र॑म् । वृष॑णौ । स्थः॑ । इति॑ । आ॒ह । वृष॑णौ । 29 (50)

6.3.5.3

ह्ये॒ता-वु॑र्वश्यस्यायु-रसीत्या॑ह मिथु॑नत्वाय घृ॒तेना॑क्ते वृष॑णं
दधा॑थामित्या॑ह वृष॑णञ् ह्ये॒ते दधा॑ते ये अ॒ग्निं गा॑यत्रं छ॒न्दोऽनु॑
प्र जा॑यस्वेत्या॑ह छ॒न्दोभि॑रेवैनं प्र ज॒नय॑त्य॒ग्नये॑ म॒थ्यमा॑नायानु
ब्रू॒हीत्या॑ह सा॒वित्री॑मृ॒चम॑न्वाह स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वैनं॑ म॒न्थति॑ जा॒तायानु॑
ब्रूहि- [] 30

6.3.5.3 - Padam

हि॑ । ए॒तौ । उ॒र्व॒शी॑ । अ॒सि॑ । आ॒युः॑ । अ॒सि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
मि॒थु॒न॒त्वा॒येति॑ मि॒थु॒न॒ – त्वा॒य॑ । घृ॒तेन॑ । अ॒क्ते॑ इति॑ । वृ॒ष॒ण॒म् ।
द॒धा॒थाम् । इति॑ । आ॒ह । वृ॒ष॒ण॒म् । हि॑ । ए॒ते इति॑ । द॒धा॒ते इति॑ ।
ये॑ इति॑ । अ॒ग्नि॒म् । गा॒य॒त्र॒म् । छ॒न्दः॑ । अ॒नु । प्रेति॑ । जा॒य॒स्व ।
इति॑ । आ॒ह । छ॒न्दो॑भिरिति॑ छ॒न्दः॑ – भिः॑ । ए॒व । ए॒न॒म् । प्रेति॑ ।
ज॒न॒य॒ति । अ॒ग्नये॑ । म॒थ्य॒मा॒नाय॑ । अ॒न्वि॒ति । ब्रू॒हि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
सा॒वि॒त्री॒म् । ऋ॒च॒म् । अ॒न्वि॒ति । आ॒ह । स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त इति॑ स॒वि॒तृ॒–
प्र॒सू॒तः । ए॒व । ए॒न॒म् । म॒न्थ॒ति । जा॒ताय॑ । अ॒न्वि॒ति । ब्रू॒हि॑ । 30 (50)

6.3.5.4

प्र॒हि॒य॒मा॒णा॒या॒नु॑ ब्रू॒ही॒त्या॒ह॑ का॒ण्डे॑का॒ण्ड॑ ए॒वैनं॑ क्रि॒य॒मा॒णे॒ सम॑र्धयति
गा॒य॒त्रीः॑ सर्वा॑ अ॒न्वा॒ह॑ गा॒य॒त्र॒छ॒न्दा॑ वा अ॒ग्निः॑ स्वे॒नै॒वैनं॑ छ॒न्द॒सा॒
स॒म॒र्ध॒य॒त्य॒ग्निः॑ पु॒रा भ॑वत्यग्निं मथित्वा प्र हरति तौ संभवन्तौ
य॒ज॒मा॒न॒म॒भि॒ सं भ॑वतो भवतं नः समनसावित्याह शान्त्यै प्रहृत्य
जुहोति जा॒तायै॑वास्मा अन्नमपि () द॒धा॒त्या॒ज्ये॑न जुहोत्येतद्वा अ॒ग्नेः॑

प्रि॒यं॑ धा॒म॒ यदा॑ज्यं॑ प्रि॒येणै॒वैनं॑ धा॒म्ना॒ सम॑र्धयत्यथो तेज॑सा । 31

6.3.5.4 - Padam

प्र॒ह्रिय॑माणायेति॑ प्र – ह्रि॒यमा॑णाय । अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि । इति॑ । आ॒ह ।
का॒ण्डे॑काण्ड॒ इति॑ का॒ण्डे॑ – का॒ण्डे॑ । ए॒व । ए॒नम् । क्रि॒यमा॑णे ।
समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । गा॒यत्रीः॑ । सर्वाः॑ । अ॒न्विति॑ । आ॒ह ।
गा॒यत्र॑छन्दा॒ इति॑ गा॒यत्र॑-छन्दाः॑ । वै । अ॒ग्निः । स्वे॒न । ए॒व । ए॒नम् ।
छन्दा॑सा । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । अ॒ग्निः । पु॒रा । भ॒वति॑ । अ॒ग्निम् ।
मथि॑त्वा । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । तौ । सं॒भव॑न्ताविति॑ सं – भ॒वन्तौ॑ ।
यज॑मानम् । अ॒भि । समि॑ति । भ॒वतः॑ । भ॒वत॑म् । नः । स॒मन॑साविति॑
स – म॒नसौ॑ । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ । प्र॒हृत्ये॑ति प्र-हृत्य॑ । जु॒होति॑ ।
जा॒ताय॑ । ए॒व । अ॒स्मै । अ॒न्नम् । अ॒पीति॑ () । द॒धाति॑ । आ॒ज्ये॑न ।
जु॒होति॑ । ए॒तत् । वै । अ॒ग्नेः । प्रि॒यम् । धा॒म । यत् । आ॒ज्यम् ।
प्रि॒येण॑ । ए॒व । ए॒नम् । धा॒म्ना॑ । समि॑ति । अ॒र्धय॑ति । अथो॑ इति॑ ।
तेज॑सा । 31 (68)

(यज॑मान-मा॒ह वृ॒षणौ॑-जा॒ताया॑नु ब्रू॒ह्या-प्य॑ -ष्टाद॑श च) (A5)

6.3.6.1

इ॒षे त्वेति॑ ब॒र्हि॒रा दत्त॑ इ॒च्छत॑ इ॒व ह्ये॒ष यो॑ यज॑त उप॒वीर॑सीत्याहो॒प
ह्ये॒ना॒नाक॑रोत्यु॒पो दे॒वान् दै॒वीर्वि॑शः प्रा॒गुरि॑त्याह दै॒वीर्ह्ये॒ता वि॑शः
स॒तीर्दे॒वानु॑पय॒न्ति व॒ह्नीरु॑शिज॒ इत्या॑ह॒र्त्विजो॑ वै व॒ह्य उ॒शिज॑-
स्तस्मा॑दे॒वमा॒ह बृ॒हस्प॑ते धा॒रया॑ वसू॒नीत्या॑- [] 32

6.3.6.1 - Padam

इ॒षे । त्वा॒ । इति॑ । ब॒र्हिः॑ । एति॑ । दत्ते॑ । इ॒च्छते॑ । इ॒व । हि॒ ।
ए॒षः । यः॑ । यज॑ते । उप॒वीरि॑त्यु॒प - वीः॑ । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह ।
उ॒पेति॑ । हि॒ । ए॒नान् । आ॒करो॑तीत्या॑ - क॒रोति॑ । उ॒पो इति॑ । दे॒वान् ।
दै॒वीः॑ । वि॒शः॑ । प्रेति॑ । अ॒गुः॑ । इति॑ । आ॒ह । दै॒वीः॑ । हि॒ । ए॒ताः॑ ।
वि॒शः॑ । स॒तीः॑ । दे॒वान् । उप॒यन्ती॑त्यु॒प - य॒न्ति॑ । व॒ह्नीः॑ । उ॒शिजः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । ऋ॒त्विजः॑ । वै । व॒ह्यः॑ । उ॒शिजः॑ । तस्मा॑त् । ए॒वम् ।
आ॒ह । बृ॒हस्प॑ते । धा॒रय॑ । वसू॒नि॒ । इति॑ । 32 (50)

6.3.6.2

–ह॒ ब्र॒ह्म॒ वै॒ दे॒वानां॑ बृ॒हस्प॑ति॒ ब्र॒ह्म॑णै॒वास्मै॑ प॒शून्॑व॒ रुन्धे॑ ह॒व्या ते॑
स्व॒दन्ता॑मि॒त्याह॑ स्व॒दय॑त्ये॒वैनान्॑ दे॒व त्वष्ट॑र्वसु॒ रण्वे॑त्याह॒ त्वष्टा॑ वै
प॒शूनां॑ मि॒थुना॑ना॒ रूप॑कृद् रूपमे॒व प॒शुषु॑ दधाति॒ रेव॑ती
रम॑ध्वमि॒त्याह॑ प॒शवो॑ वै रे॒वतीः॑ प॒शूने॒वास्मै॑ रमयति॒ देव॑स्य॒ त्वा
स॒वितुः॑ प्र॒सव॑ इति – [] 33

6.3.6.2 - Padam

आ॒ह । ब्र॒ह्म । वै । दे॒वाना॑म् । बृ॒हस्प॑तिः । ब्र॒ह्म॑णा । ए॒व । अ॒स्मै ।
प॒शून् । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । ह॒व्या । ते । स्व॒दन्ता॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
स्व॒दय॑ति । ए॒व । ए॒नान् । दे॒व । त्वष्टः॑ । वसु॑ । रण्व॑ । इति॑ । आ॒ह ।
त्वष्टा॑ । वै । प॒शूना॑म् । मि॒थुना॑ना॒ रूप॑कृदि॒ति रूप॑ – कृत् ।
रूप॑म् । ए॒व । प॒शुषु॑ । दधा॑ति । रे॒वतीः॑ । रम॑ध्वम् । इति॑ । आ॒ह ।
प॒शवः॑ । वै । रे॒वतीः॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒स्मै । रमय॑ति । दे॒वस्य॑ ।
त्वा । स॒वितुः॑ । प्र॒सव॑ इति॑ प्र – स॒वे । इति॑ । 33 (50)

6.3.6.3

र॒शना॒मा द॒त्ते प्र॒सू॒त्या अ॒श्विनो॑र्बा॒हुभ्या॑-मि॒त्याहा॑श्वि॒नौ हि
 दे॒वाना॑मध्व॒र्यू आस्तां॑ पू॒ष्णो ह॒स्ताभ्या॑मि॒त्याह॑ य॒त्या ऋ॒तस्य॑ त्वा
 दे॒वह॒विः पा॒शेनाऽऽ* र॒भ इत्या॑ह स॒त्यं वा ऋ॒तं स॒त्येनै॒वैन॑मृ॒तेना
 ऽऽ*र॒भते॑ ऽक्ष्ण॒या परि॑ ह॒रति॑ व॒ध्यं हि प्र॒त्यञ्चं॑ प्र॒ति मुञ्च॑न्ति
 व्यावृ॑त्यै ध॒र्षा मा॒नुषा॒निति॑ नि यु॒नक्ति॑ धृ॒त्या अ॒द्भ्य- [] 34

6.3.6.3 - Padam

र॒शना॒म् । ए॒ति । द॒त्ते । प्र॒सू॒त्या इति॑ प्र - सू॒त्यै । अ॒श्विनो॑ः ।
 बा॒हुभ्या॑मि॒ति बा॒हु-भ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनौ॑ । हि । दे॒वाना॑म् ।
 अध्व॒र्यू इति॑ । आस्ता॑म् । पू॒ष्णः । ह॒स्ताभ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
 य॒त्यै । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । दे॒वह॒विरि॑ति दे॒व - ह॒विः । पा॒शेन॑ । ए॒ति ।
 र॒भे । इति॑ । आ॒ह । स॒त्यम् । वै । ऋ॒तम् । स॒त्येन॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
 ऋ॒तेन॑ । ए॒ति । र॒भते॑ । अ॒क्ष्ण॒या । परि॑ति । ह॒रति॑ । व॒ध्यम् । हि ।
 प्र॒त्यञ्च॑म् । प्र॒तिमु॒ञ्चन्ती॑ति प्र॒ति - मु॒ञ्चन्ति॑ । व्यावृ॑त्या इति॑
 वि - आ॒वृ॒त्यै । ध॒र्ष । मा॒नुषा॒न् । इति॑ । नी॒ति । यु॒नक्ति॑ । धृ॒त्यै ।

अ॒द्भ्य॑ इ॒त्यत् – भ्यः॑ । 34 (50)

6.3.6.4

स्त्वौष॑धी॒भ्यः प्रो॑क्षामी॒त्याहा॑द्भ्यो ह्यौष॑ ओष॑धी॒भ्यः सं॒भव॑ति
यत् प॒शुर॑पां पेरु॒रसी॑त्याहैष ह्य॒पां पा॒ता यो मे॑धायाऽऽ* र॒भ्यते॑
स्वा॒त्तं चि॒त् सदे॑वꣳ ह॒व्यमा॑पो दे॒वीः स्व॑द॒तैन॑मित्याह
स्व॒दय॑त्ये॒वैन॑-मु॒परि॑ष्ठात् प्रो॒क्षत्यु॒परि॑ष्ठादे॒वैनं॑ मे॒ध्यं करो॑ति
पा॒यय॑त्यन्त॒रत ए॒वैनं॑ () मे॒ध्यं करो॑त्यध॒स्तादु॑पोक्षति॒ सर्व॑त
ए॒वैनं॑ मे॒ध्यं करो॑ति । 35

6.3.6.4 - Padam

त्वा । ओष॑धी॒भ्य इ॒त्योष॑धि – भ्यः॑ । प्रेति॑ । उ॒क्षामि॑ । इति॑ । आह॑ ।
अ॒द्भ्य इ॒त्यत् – भ्यः॑ । हि । ए॒षः । ओष॑धी॒भ्य इ॒त्योष॑धि – भ्यः॑ ।
सं॒भव॑तीति सं – भव॑ति । यत् । प॒शुः । अ॒पाम् । पे॒रुः । अ॒सि ।
इति॑ । आह॑ । ए॒षः । हि । अ॒पाम् । पा॒ता । यः । मे॑धा॒य । आ॒र॒भ्यत॑
इ॒त्या-र॒भ्यते॑ । स्वा॒त्तम् । चि॒त् । सदे॑वमि॒ति स – दे॒वम् । ह॒व्यम् ।
आ॒पः । दे॒वीः । स्व॑द॒त । ए॒नम् । इति॑ । आह॑ । स्व॑द॒यति॑ । ए॒व ।

ए॒नम् । उ॒परि॑ष्ठात् । प्रे॒ति । उ॒क्षति॑ । उ॒परि॑ष्ठात् । ए॒व । ए॒नम् ।
मे॒ध्यम् । क॒रोति॑ । पा॒यय॑ति । अ॒न्तर॑तः । ए॒व । ए॒नम् () । मे॒ध्यम् ।
क॒रोति॑ । अ॒धस्ता॑त् । उ॒पेति॑ । उ॒क्षति॑ । स॒र्वतः॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
मे॒ध्यम् । क॒रोति॑ । 35 (60)

(व॒सूनी॑ति-प्र॒सव॑ इत्य-द्भ्यो-ऽन्तर॑ ए॒वैनं॑ - द॒श च) (A6)

6.3.7.1

अ॒ग्नि॒ना वै हो॒त्रा दे॒वा अ॒सुरा॑-न॒भ्य॒भव॑-न्न॒ग्नये॑ स॒मिध्य॑मा॒नाया॑नु
ब्रू॒हीत्या॑ह भ्रातृ॒व्याभि॑भूत्यै स॒प्तद॑श सा॒मिधे॑नीर॒न्वाह॑ स॒प्तद॑शः
प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑तेरा॒प्त्यै स॒प्तद॑शान्वाह द्वा॒दश॑ मा॒साः पञ्च॑र्त॒वः स
सँव॑त्सरः सँव॑त्सरं प्र॒जा अ॒नु प्र॒जाय॑न्ते प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय
दे॒वा वै सा॒मिधे॑नीर॒नूच्य॑ य॒ज्ञं ना॒न्वप॑श्यन्थ् स

प्र॒जाप॑ति-स्तू॒ष्णीमा॑घार- [] 36

6.3.7.1 - Padam

अ॒ग्नि॒ना । वै । हो॒त्रा । दे॒वाः । अ॒सुरा॑न् । अ॒भीति॑ । अ॒भव॑न् ।
अ॒ग्नये॑ । स॒मिध्य॑मा॒नाये॑ति सं - इ॒ध्यमा॑नाय । अ॒न्वि॒ति । ब्रू॒हि ।

इति॑ । आ॒ह । भ्रातृ॑व्याभिभू॒त्या इति॑ भ्रातृ॑व्य-अभिभू॒त्यै । सप्त॑दशेति॑
सप्त॑ - द॒श । सा॒मिधे॑नीरिति॑ सां-इ॒धेनीः॑ । अ॒न्विति॑ । आ॒ह ।
सप्त॑दश इति॑ सप्त॑ - द॒शः । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॑तिः ।
प्र॒जाप॑तेरिति॑ प्र॒जा - प॑तेः । आप्त्यै॑ । सप्त॑दशेति॑ सप्त॑ - द॒श ।
अ॒न्विति॑ । आ॒ह । द्वा॒दश॑ । मा॒साः । पञ्च॑ । ऋ॒तवः॑ । सः ।
सँव॑त्सर इति॑ सं - व॒त्सरः॑ । सँव॑त्सरमिति॑ सं - व॒त्सरम् । प्र॒जा
इति॑ प्र - जाः । अ॒नु । प्रेति॑ । जा॒यन्ते॑ । प्र॒जाना॑मिति॑ प्र-जा॒नाम् ।
प्र॒जन॑नायेति॑ प्र-ज॒नना॑य । दे॒वाः । वै । सा॒मिधे॑नीरिति॑ सां-इ॒धेनीः॑ ।
अ॒नूच्ये॑त्यनु॑ - उ॒च्य । य॒ज्ञम् । न । अ॒न्विति॑ । अ॒पश्य॑न् । सः ।
प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा-प॑तिः । तू॒ष्णीम् । आ॒घार॑मित्या॒-घा॒रम् । 36 (50)

6.3.7.2

-मा ऽघा॒रय॑त् ततो॑ वै दे॒वा य॒ज्ञम॑न्वप॒श्यन् यत् तू॒ष्णी-मा॒घार॑-
मा॒घार॑यति॑ य॒ज्ञस्या॑नु॒ख्या॒त्या अ॒सुरे॑षु वै य॒ज्ञ आ॑सीत् तं
दे॒वास्तू॒ष्णीं॑ ह॒ोमे॑नावृ॒ज्जत॑ यत् तू॒ष्णी-मा॒घार॑-मा॒घार॑यति॑

भ्रातृ॑व्यस्यै॒व तद् य॒ज्ञं वृ॑ङ्क्ते परि॒धीन्त्सं॑ मा॒र्षिं पु॒नात्ये॒वैनान्॑ त्रि॒स्त्रिः
सं मा॒र्षिं त्र्या॑वृ॒द्धि य॒ज्ञोऽथो॑ रक्ष॒सामप॑हत्यै॒ द्वाद॑श सं प॒द्यन्ते॑
द्वाद॑श- [] 37

6.3.7.2 - Padam

ए॒ति । अ॒घा॒रय॑त् । ततः॑ । वै । दे॒वाः । य॒ज्ञम् । अ॒न्वि॒ति । अ॒पश्य॑न् ।
यत् । तू॒ष्णीम् । आ॒घा॒रमि॒त्या - घा॒रम् । आ॒घा॒रय॑ती॒त्या - घा॒रय॑ति ।
य॒ज्ञस्य॑ । अ॒नु॒ख्या॒त्या इ॒त्यनु॑ - ख्या॒त्यै । अ॒सुरे॑षु । वै । य॒ज्ञः ।
आ॒सीत् । तम् । दे॒वाः । तू॒ष्णी॒हो॒मेने॑ति तू॒ष्णीम्-हो॒मेन॑ । अ॒वृ॒ज्जत॑ ।
यत् । तू॒ष्णीम् । आ॒घा॒रमि॒त्या - घा॒रम् । आ॒घा॒रय॑ती॒त्या - घा॒रय॑ति ।
भ्रातृ॑व्यस्य । ए॒व । तत् । य॒ज्ञम् । वृ॑ङ्क्ते । परि॒धीनि॑ति परि - धीन् ।
समि॑ति । मा॒र्षिं । पु॒नाति॑ । ए॒व । ए॒नान् । त्रि॒स्त्रिरि॑ति त्रिः - त्रिः ।
समि॑ति । मा॒र्षिं । त्र्या॑वृ॒दिति॑ त्रि - आ॒वृत् । हि । य॒ज्ञः । अ॒थो इति॑ ।
रक्ष॑साम् । अ॒पह॑त्या इ॒त्यप॑ - ह॒त्यै । द्वाद॑श । समि॑ति । प॒द्यन्ते॑ ।
द्वाद॑श । 37 (50)

6.3.7.3

मा॒साः सँ॑व॒थ्स॒रः सँ॑व॒थ्स॒रमे॒व प्री॑णा॒त्यथो॑ सँ॑व॒थ्स॒रमे॒वास्मा॑
उप॑ द॒धाति॑ सु॒वर्ग॑स्य॒ लो॒कस्य॑ सम॒ष्ट्यै शि॒रो वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑
यदा॑घा॒रोऽग्निः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑ यदा॑घा॒र-मा॑घा॒रय॑ति शी॒र्ष॒त ए॒व य॒ज्ञस्य॑
यज॑मानः सर्वा॑ दे॒वता॑ अव॑ रुन्धे शि॒रो वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॑घा॒र
आ॒त्मा प॒शुरा॑घा॒रमा॑घा॒र्य प॒शुं सम॑न॒क्त्या॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञस्य॑- [] 38

6.3.7.3 - Padam

मा॒साः । सँ॑व॒थ्स॒र इति॑ सं-व॒थ्स॒रः । सँ॑व॒थ्स॒रमि॑ति सं-व॒थ्स॒रम् ।
ए॒व । प्री॑णा॒ति । अथो॑ इति॑ । सँ॑व॒थ्स॒रमि॑ति सं - व॒थ्स॒रम् । ए॒व ।
अ॒स्मै । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । सु॒वर्ग॑स्येति॑ सु॒वः - ग॒स्य । लो॒कस्य॑ ।
सम॒ष्ट्या इति॑ सं - अ॒ष्ट्यै । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् ।
आ॒घा॒र इत्या॑ - घा॒रः । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । यत् ।
आ॒घा॒रमि॑त्या-घा॒रम् । आ॒घा॒रय॑तीत्या-घा॒रय॑ति । शी॒र्ष॒तः । ए॒व ।
य॒ज्ञस्य॑ । यज॑मानः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । शि॒रः । वै ।
ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒घा॒र इत्या॑ - घा॒रः । आ॒त्मा । प॒शुः ।

आ॒घा॒रमि॒त्या॑ – घा॒रम् । आ॒घा॒र्ये॒त्या॑ – घा॒र्य । प॒शुम् । स॒मि॒ति॑ ।

अ॒न॒क्ति॑ । आ॒त्मन् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । 38 (50)

6.3.7.4

शि॒रः॑ प्र॒ति द॒धाति॑ सं ते॑ प्रा॒णो वा॒युना॑ ग॒च्छता॑मि॒त्याह॑ वा॒युदे॒वत्यो॑ वै
प्रा॒णो वा॒यावे॒वास्य॑ प्रा॒णं जु॒होति॑ सं य॒जत्रै॑र॒ङ्गानि॑ सं
य॒ज्ञप॑ति॒रशि॒षेत्या॑ह॑ य॒ज्ञप॑ति॒मेवा॒स्याऽऽशि॑षं ग॒मय॑ति वि॒श्वरू॑पो
वै त्वाष्ट्र॑ उ॒परि॑ष्ठात् प॒शुम॑भ्यव॒मीत् तस्मा॑-दु॒परि॑ष्ठात् प॒शोर्ना॑व द्य॒न्ति
यदु॒परि॑ष्ठात् प॒शुः स॒मन॑क्ति॒ मे॒ध्यमे॒वै- [] 39

6.3.7.4 - Padam

शि॒रः॑ । प्र॒तीति॑ । द॒धाति॑ । स॒मि॒ति॑ । ते॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः ।
वा॒युना॑ । ग॒च्छता॑म् । इति॑ । आ॒ह । वा॒युदे॒वत्य॑ इति॑ वा॒यु-दे॒वत्यः॑ ।
वै । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । वा॒यौ । ए॒व । अ॒स्य । प्रा॒णमि॒ति
प्र – अ॒नम् । जु॒होति॑ । स॒मि॒ति॑ । य॒जत्रैः॑ । अ॒ङ्गानि॑ । स॒मि॒ति॑ ।
य॒ज्ञप॑ति॒रिति॑ य॒ज्ञ – प॒तिः । आ॒शि॒षेत्या॑ – शि॒षा॑ । इति॑ । आ॒ह ।
य॒ज्ञप॑ति॒मिति॑ य॒ज्ञ – प॒तिम् । ए॒व । अ॒स्य । आ॒शि॒षमि॒त्या-शि॒षम् ।

गमयति । विश्वरूप इति विश्व – रूपः । वै । त्वाष्ट्रः ।
उपरिष्ठात् । पशुम् । अभीति । अवमीत् । तस्मात् । उपरिष्ठात् ।
पशोः । न । अवेति । दन्ति । यत् । उपरिष्ठात् । पशुम् ।
समनक्तीति सं – अनक्ति । मेध्यम् । एव । 39 (50)

6.3.7.5

–नं करोत्यृत्विजो वृणीते छन्दास्येव वृणीते सप्त वृणीते सप्त
ग्राम्याः पशवः सप्ताऽऽरण्याः सप्त छन्दास्युभयस्या वरुद्ध्या
एकादश प्रयाजान् यजति दश वै पशोः प्राणा आत्मैकादशो
यावानेव पशुस्तं प्र यजति वपामेकः परि शय आत्मैवाऽऽत्मानं परि
शये वज्रो वै स्वधितिर्वज्रो यूपशकलो घृतं खलु वै () देवा वज्रं
कृत्वा सोममघ्नन् घृतेनाक्तौ पशुं त्रायेथामित्याह वज्रेणैवैनं वशं
कृत्वाऽऽलभते । 40

6.3.7.5 - Padam

एनम् । करोति । ऋत्विजः । वृणीते । छन्दासि । एव । वृणीते ।
सप्त । वृणीते । सप्त । ग्राम्याः । पशवः । सप्त । आरण्याः ।

सप्त । छन्दा॑सि । उ॒भय॑स्य । अ॒वरु॑द्ध्य॒ इत्य॑व – रु॒द्ध्यै ।
 ए॒काद॑श । प्र॒याजा॑निति प्र – या॒जान् । य॒जति॑ । द॒श । वै । प॒शोः ।
 प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः । आ॒त्मा । ए॒काद॑शः । या॒वान् । ए॒व । प॒शुः ।
 तम् । प्रेति॑ । य॒जति॑ । व॒पाम् । ए॒कः । प॒रीति॑ । श॒ये । आ॒त्मा ।
 ए॒व । आ॒त्मान॑म् । प॒रीति॑ । श॒ये । व॒ज्रः । वै । स्व॒धिति॑रिति
 स्व – धि॒तिः । व॒ज्रः । यू॒पश॑कल इति॑ यू॒प – श॑कलः ।
 घृ॒तम् । ख॒लु । वै () । दे॒वाः । व॒ज्रम् । कृ॒त्वा । सो॒मम् ।
 अ॒घ्नन् । घृ॒तेन॑ । अ॒क्तौ । प॒शुम् । त्रा॒येथा॑म् । इति॑ । आ॒ह ।
 व॒ज्रेण॑ । ए॒व । ए॒नम् । व॒शौ । कृ॒त्वा । ए॒ति । ल॒भते॑ । 40 (68)

(आ॒धारं – प॒द्यन्ते॑ द्वा॒दशा॑ – ऽऽ॒त्मन्ने॑व॒ य॒ज्ञस्य॑ – मे॒ध्यमे॑व – ख॒लु
 वा – अ॒ष्टाद॑श च) (A7)

6.3.8.1

पर्य॑ग्नि करोति सर्व॑हु॒तमे॑वैनं करो॒त्य-स्क॑न्दा॒या-स्क॑न्नं॒ हि तद् यद्
 धु॒तस्य॑ स्क॒न्दति॑ त्रिः पर्य॑ग्नि करोति त्र्या॑वृद्धि॒ यज्ञो॑ऽथो

रक्ष॑साम॒प॒ह॒त्यै॑ ब्र॒ह्म॒वादि॑नो॒ वद॑न्त्यन्वार॒भ्यः॑ प॒शू(३)र्न॑न्वार॒भ्या(३)
इति॑ मृ॒त्यवे॑ वा ए॒ष नी॑यते॒ यत् प॒शुस्तं॑ ँद॒न्वार॑भेत प्र॒मायु॑को
यज॑मानः स्यादथो॒ खल्वा॑हुः सुव॒र्गाय॑ वा ए॒ष लो॒काय॑

नीयते॒ यत्- [] 41

6.3.8.1 - Padam

पर्य॑ग्नीति॒ परि॑ - अ॒ग्नि॒ । क॒रोति॑ । सर्व॑हु॒तमि॑ति॒ सर्व॑-हु॒तम् । ए॒व ।
ए॒नम् । क॒रोति॑ । अ॒स्कन्दा॑य । अ॒स्कन्न॑म् । हि॒ । तत् । यत् ।
हु॒तस्य॑ । स्क्व॑न्दति । त्रिः । पर्य॑ग्नीति॒ परि॑ - अ॒ग्नि॒ । क॒रोति॑ ।
त्र्या॑वृ॒दिति॑ त्रि॒ - आ॒वृत् । हि॒ । य॒ज्ञः । अथो॑ इति॒ । रक्ष॑साम् ।
अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प - ह॒त्यै । ब्र॒ह्म॒वादि॑न इति॒ ब्र॒ह्म-वा॑दिनः । वद॑न्ति ।
अ॒न्वार॑भ्य इत्य॒नु - आ॒र॒भ्यः । प॒शू(३)ः । न । अ॒न्वार॑भ्या(३) इत्य॒नु
-आ॒र॒भ्या(३)ः । इति॑ । मृ॒त्यवे॑ । वै । ए॒षः । नी॑यते॒ यत् । प॒शुः ।
तम् । यत् । अ॒न्वार॑भेतैत्य॒नु-आ॒र॒भेत॑ । प्र॒मायु॑क इति॒ प्र-मा॑यु॒कः ।
यज॑मानः । स्यात् । अथो॑ इति॒ । ख॒लु । आ॒हुः ।

सुवर्गायेति सुवः – गाय । वै । एषः । लोकाय । नीयते ।

यत् । 41 (50)

6.3.8.2

पशुरिति यन्नान्वारभेत सुवर्गाल्लोकाद् यजमानो हीयेत
वपाश्रपणीभ्यामन्वारभते तन्नेवान्वारब्धं नेवान्वारब्धमुप प्रेष्य
होतर्हव्या देवेभ्य इत्याहेषितं हि कर्म क्रियते रेवतीर्यज्ञपतिं
प्रियथा ऽऽविशतेत्याह यथायजुरेवैतदग्निना पुरस्तादेति रक्षसामपहत्यै
पृथिव्याः संपृचः पाहीति बर्हि- [] 42

6.3.8.2 - Padam

पशुः । इति । यत् । न । अन्वारभेतैत्यनु – आरभेत । सुवर्गादिति
सुवः – गात् । लोकात् । यजमानः । हीयेत । वपाश्रपणीभ्यामिति
वपा – श्रपणीभ्याम् । अन्वारभत इत्यनु-आरभते । तत् । न । इव ।
अन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् । न । इव । अन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् ।
उप । प्रेष्य । होतः । हव्या । देवेभ्यः । इति । आह । इषितम् ।
हि । कर्म । क्रियते । रेवतीः । यज्ञपतिमिति यज्ञ – पतिम् ।

प्रि॒य॒धे॒ति॑ प्रि॒य – धा॑ । ए॒ति॑ । वि॒श॒त॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॑ । य॒था॒य॒जु॒रि॒ति॑
य॒था – य॒जुः॑ । ए॒व॑ । ए॒त॒त् । अ॒ग्नि॒ना॑ ॥ पु॒र॒स्ता॒त् । ए॒ति॑ । र॒क्ष॒साम् ।
अ॒प॒ह॒त्या॑ इ॒त्य॒प॑ – ह॒त्यै॑ । पृ॒थि॒व्याः॑ । सं॒पृ॒च॒ इति॑ सं – पृ॒चः॑ ।

पा॒हि॒ । इति॑ । ब॒र्हिः॑ । 42 (50)

6.3.8.3

–रु॒पा॒स्य॒त्य॑–स्क॒न्दा॒या–स्क॒न्न॑ ॥ हि॒ तद् यद् ब॒र्हि॒षि॑ स्क॒न्द॒त्यथो॑
ब॒र्हि॒षद॑मे॒वैनं॑ करो॒ति॑ प॒रा॒डा॑ वर्त॒ते॒ऽध्व॒र्युः॑ प॒शोः॑ सं॒ज्ञ॒प्यमा॑नात्
प॒शु॒भ्य॑ ए॒व त॒न्नि॑ हु॒त आ॒त्म॒नो॑ऽना॒व्र॒स्काय॑ गच्छ॒ति॒ श्रि॒यं प्र॑
प॒शूना॑प्नोति॒ य ए॒वं वै॒द प॒श्चा॒ल्लो॒का वा॑ ए॒षा प्रा॒च्यु॒दानी॑यते॒ यत्
प॒त्नी॑ नम॒स्त आ॒ता॒ने॒त्याहा॑ऽऽ*दि॒त्यस्य॑ वै र॒श्मय॑– [] 43

6.3.8.3 - Padam

उ॒पे॒ति॑ । अ॒स्य॒ति॑ । अ॒स्क॒न्दा॒य॑ । अ॒स्क॒न्न॑म् । हि॒ । त॒त् । य॒त् ।
ब॒र्हि॒षि॑ । स्क॒न्द॒ति॑ । अ॒थो॒ इति॑ । ब॒र्हि॒षद॑मि॒ति॑ ब॒र्हि – स॒दम् ।
ए॒व॑ । ए॒नम् । करो॒ति॑ । प॒रा॒ड् । ए॒ति॑ । वर्त॒ते॒ । अ॒ध्व॒र्युः॑ । प॒शोः॑ ।
सं॒ज्ञ॒प्यमा॑नादिति॒ सं – ज्ञ॒प्यमा॑नात् । प॒शु॒भ्य॑ इति॒ प॒शु – भ्यः॑ ।

ए॒व । तत् । नी॒ति । हु॒ते । आ॒त्मनः॑ । अ॒ना॒व्र॒स्का॒येत्य॒ना॒-व्र॒स्का॒य ।
ग॒च्छ॒ति । श्रि॒यम् । प्रे॒ति । प॒शून् । आ॒प्नो॒ति । यः । ए॒वम् । वे॒द ।
प॒श्चा॒ल्लो॒केति॑ प॒श्चात् - लो॒का । वै । ए॒षा । प्रा॒ची । उ॒दा॒नी॒यत॑
इ॒त्युत् - आ॒नी॒यते॑ । यत् । प॒त्नी । न॒मः । ते । आ॒ता॒ने॒त्या - ता॒न ।
इति॑ । आ॒ह । आ॒दि॒त्यस्य॑ । वै । र॒श्मयः॑ । 43 (50)

6.3.8.4

आ॒ता॒ना॒स्तेभ्य॑ ए॒व न॒म॒स्करो॑त्य॒नर्वा॑ प्रे॒ही॒त्याह॑ भ्रा॒तृ॒व्यो वा अ॒र्वा
भ्रा॒तृ॒व्याप॑नु॒त्यै घृ॒तस्य॑ कु॒ल्याम॑नु॒ सह॑ प्र॒जया॑ सह
रा॒य॒स्पोषे॑णे-त्या॒हा ऽऽ*शि॒षमे॑वैता॒मा शा॒स्त आपो॑ दे॒वीः
शु॒द्धा॒युव॑ इत्या॒ह यथा॑य॒जुरे॒वैतत् । 44

6.3.8.4 - Padam

आ॒ता॒ना इ॒त्या - ता॒नाः । ते॒भ्यः । ए॒व । न॒मः । क॒रोति॑ । अ॒नर्वा॑ ।
प्रे॒ति । इ॒हि । इति॑ । आ॒ह । भ्रा॒तृ॒व्यः । वै । अ॒र्वा । भ्रा॒तृ॒व्याप॑नु॒त्या
इति॑ भ्रा॒तृ॒व्य - अ॒पनु॒त्यै । घृ॒तस्य॑ । कु॒ल्याम् । अ॒न्वि॒ति । सह॑ ।
प्र॒जये॑ति प्र - जया॑ । सह॑ । रा॒यः । पो॒षेण॑ । इति॑ । आ॒ह ।

आ॒शि॒ष॒मि॒त्या॑ – शि॒ष॒म् । ए॒व । ए॒ता॒म् । ए॒ति॑ । शा॒स्ते॑ । आ॒पः॑ ।

दे॒वीः । शु॒द्धा॒यु॒व इति॑ शु॒द्ध – यु॒वः । इति॑ । आ॒ह ।

य॒था॒य॒जु॒रिति॑ य॒था – य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । 44 (37)

(लो॒काय॑ नी॒यते॑ यद् – ब॒र्ही – र॒मयः॑ – स॒प्त॒त्रिं॑श॒च्च) (A8)

6.3.9.1

प॒शो॒र्वा आ॒ल॒ब्ध॒स्य॑ प्रा॒णाञ्छु॑गृच्छति वाक् आ प्या॒यतां॑ प्रा॒णस्त॑ आ
प्या॒यता॑मि॒त्याह॑ प्रा॒णेभ्य॑ ए॒वास्य॑ शु॒चं श॑मयति सा प्रा॒णेभ्यो॑ऽधि
पृ॒थि॒वीं शु॒क् प्र वि॑शति श॒महो॑भ्यामि॒ति नि न॑यत्यहो॒रात्रा॑भ्यामे॒व
पृ॒थि॒व्यै शु॒चं श॑मयत्योष॒धे त्रा॑यस्वैनं स्व॒धिते॑ मै॒नं

हिं॒सी॒रि॒त्याह॑ व॒र्जो॑ वै स्व॒धितिः॑ – [] 45

6.3.9.1 - Padam

प॒शोः॑ । वै । आ॒ल॒ब्ध॒स्ये॒त्या – ल॒ब्ध॒स्य॑ । प्रा॒णानि॑ति प्र – अ॒नान् ।

शु॒क् । ऋ॒च्छति॑ । वाक् । ते । ए॒ति । प्या॒यता॑म् । प्रा॒ण इति॑

प्र – अ॒नः । ते । ए॒ति । प्या॒यता॑म् । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णेभ्य॑ इति॑

प्र – अ॒ने॒भ्यः॑ । ए॒व । अ॒स्य॑ । शु॒चम् । श॑मयति । सा ।

प्रा॒णै॒भ्य॒ इति॑ प्र – अ॒ने॒भ्यः॑ । अधी॑ति । पृ॒थि॒वी॒म् । शुक् । प्रेति॑ ।
वि॒श॒ति॒ । शम् । अ॒हो॒भ्या॒मित्य॑हः – भ्याम् । इति॑ । नीति॑ । न॒य॒ति॒ ।
अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्या॒मित्य॑हः – रा॒त्रा॒भ्याम् । ए॒व । पृ॒थि॒व्यै । शु॒च॒म् । श॒म॒य॒ति॒ ।
ओष॑धे । त्रा॒य॒स्व । ए॒न॒म् । स्व॒धि॒त॒ इति॑ स्व – धि॒ते॒ । मा । ए॒न॒म् ।
हि॒॒सीः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । व॒ज्रः॑ । वै ।
स्व॒धि॒ति॒रिति॑ स्व–धि॒तिः॑ । 45 (50)

6.3.9.2

शा॒न्त्यै॑ पा॒र्श्व॒त॒ आ च्छ॑यति म॒ध्य॒तो हि म॒नु॒ष्या॑ आ च्छ॑यन्ति
ति॒र॒श्ची॒न॒मा च्छ॑यत्य॒नू॒ची॒न॒म् हि म॒नु॒ष्या॑ आ॒च्छ॑यन्ति व्या॒वृ॒त्यै र॒क्ष॒सां
भा॒गोऽसी॑ति स्थ॒वि॒म॒तो ब॒र्हि॒र॒त्वाऽपा॑स्यत्य॒स्नै॒व र॒क्षा॒ँसि नि॒र॒व॒द॒य॒त
इ॒द॒म॒ह॒ँ र॒क्षो॑ऽध॒मं त॒मो न॑यामि योऽस्मा॑न् द्वेष्टि॒ यं च॑ व॒यं द्वि॒ष्म
इ॒त्या॒ह॒ द्वौ वा॒व पु॒रु॒षौ यं चै॒व– [] 46

6.3.9.2 - Padam

शा॒न्त्यै॑ । पा॒र्श्व॒तः॑ । ए॒ति॒ । छ॑यति । म॒ध्य॒तः॑ । हि । म॒नु॒ष्याः॑ ।
आ॒च्छ॑यन्तीत्या–छ॑यन्ति । ति॒र॒श्ची॒न॒म् । ए॒ति॒ । छ॑यति । अ॒नू॒ची॒न॒म् ।

हि । मनु॒ष्याः॑ । आ॒च्छय॑न्तीत्या॑ – छय॑न्ति । व्यावृ॑त्या इति॑
वि – आवृ॑त्यै । रक्ष॑साम् । भा॒गः । अ॒सि । इति॑ । स्थ॒विम॑तः ।
ब॒र्हिः । अ॒क्त्वा । अपे॑ति । अ॒स्यति॑ । अ॒स्ना । ए॒व । रक्षा॑सि ।
नि॒रव॑दयत इति॑ निः – अ॒वद॑यते । इ॒दम् । अ॒हम् । रक्षः॑ । अ॒धम॑म् ।
तमः॑ । न॒यामि॑ । यः । अ॒स्मान् । द्वेष्टि॑ । यम् । च । व॒यम् । द्विष्मः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । द्वौ । वा॒व । पु॒रुषौ॑ । यम् । च । ए॒व । 46 (50)

6.3.9.3

द्वेष्टि॑ यश्चैनं॑ द्वेष्टि॑ तावु॑भाव॑धमं॑ तमो॑ न॒यती॑षे त्वेति॑
व॒पामु॑त्खि॒दती॑च्छत इ॒व ह्ये॑ष यो य॒जते॑ यदु॒पतृ॑न्धाद्-रु॒द्रोऽस्य॑
प॒शून् घा॑तु॒कः स्या॑द् यन्नो॒पतृ॑न्धा-द॒यता॑ स्या-द॒न्ययो॑पतृ॒णत्य॑न्यया॒
न धृ॑त्यै घृ॒तेन॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी प्रो॑र्ण्वा॒थामि॑त्याह द्या॒वापृ॑थि॒वी ए॒व
र॒सेना॑न॒त्यच्छि॑न्नो- [] 47

6.3.9.3 - Padam

द्वेष्टि॑ । यः । च । ए॒नम् । द्वेष्टि॑ । तौ । उ॒भौ । अ॒धम॑म् । तमः॑ ।
न॒यति॑ । इ॒षे । त्वा । इति॑ । व॒पाम् । उ॒दिति॑ । खि॒दति॑ । इ॒च्छते॑ ।

इ॒व । हि॒ । ए॒षः । यः । य॒ज॑ते । यत् । उ॒प॒तृ॒न्धा॑दि॒त्यु॒प – तृ॒न्धा॑त् ।
रु॒द्रः । अ॒स्य । प॒शून् । घा॑तु॒कः । स्या॑त् । यत् । न ।
उ॒प॒तृ॒न्धा॑दि॒त्यु॒प – तृ॒न्धा॑त् । अ॒य॒ता । स्या॑त् । अ॒न्यया॑ ॥
उ॒प॒तृ॒ण॑त्ती॒त्यु॒प – तृ॒ण॑त्ति । अ॒न्यया॑ ॥ न । धृ॒त्यै ॥ घृ॒तेन॑ ।
द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा-पृ॑थि॒वी । प्रेति॑ । ऊ॒र्णा॒थाम् । इति॑ । आ॒ह ।
द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॑थि॒वी । ए॒व । र॒सेन॑ । अ॒न॒क्ति ।
अ॒च्छि॒न्नः । 47 (50)

6.3.9.4

रा॒यः सु॒वीर॑ इ॒त्या॒ह य॒था॒य॒जु॒रे॒वै॒तत् कू॒र॒मि॒व वा ए॒तत् क॑रो॒ति
यद् व॒पा-मु॑त्खि॒द-त्यु॑र्व॒न्त॒रि॒क्ष-म॒न्वि॒ही॒त्या॒ह शान्त्यै॑ प्र वा
ए॒षोऽस्मा॑ल्लो॒काच्च॑य॒वते॑ यः प॒शुं मृ॒त्यवे॑ नी॒य॒मा॒न॒म॒न्वा॒र॒भ॒ते
व॒पाश्र॑प॒णी पु॒न॒र॒न्वा॒र॒भ॒तेऽस्मि॑न्ने॒व लो॒के प्र॒ति ति॑ष्ठ॒त्यग्नि॑ना
पु॒र॒स्ता॒देति॑ र॒क्ष॒सा॒म॒प॒ह॒त्या अ॒थो दे॒वता॑ ए॒व ह॒व्ये॒ना- [] 48

6.3.9.4 - Padam

रायः । सु॒वीर॑ इति॑ सु – वीरः॑ । इति॑ । आ॒ह । य॒था॒य॒जु॒रिति॑
यथा – य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । कू॒रम् । इ॒व । वै । ए॒तत् । क॒रोति॑ ।
यत् । व॒पाम् । उ॒त्खि॑दतीत्युत् – खि॑दति । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् ।
अ॒न्विति॑ । इ॒हि । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ ॥ प्रेति॑ । वै । ए॒षः । अ॒स्मात् ।
लो॒कात् । च्य॒वते॑ । यः । प॒शुम् । मृ॒त्यवै॑ ॥ नी॒य॒मा॒नम् । अ॒न्वार॑भ॒त
इत्य॑नु – आ॒रभ॑ते । व॒पाश्र॑पणी इति॑ व॒पा – श्र॑पणी । पु॒नः ।
अ॒न्वार॑भ॒त इत्य॑नु – आ॒रभ॑ते । अ॒स्मिन् । ए॒व । लो॒के । प्र॒तीति॑ ।
तिष्ठ॑ति । अ॒ग्निना॑ ॥ पु॒रस्ता॑त् । ए॒ति । र॒क्ष॒साम् ।
अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प॒ह॒त्यै । अथो॑ इति॑ । दे॒वताः॑ ॥ ए॒व । ह॒व्येन॑ । 48 (50)

6.3.9.5

– न्वेति॑ ना॒न्त॒म॒मङ्गा॑र॒मति॑ ह॒रेद् यद॑न्त॒म॒मङ्गा॑र॒मति॑ ह॒रेद्–दे॒वता॑ अ॒ति
म॒न्ये॒त वा॒यो वी॒हि स्तो॒काना॑मित्या॒ह तस्मा॑द् वि॒भक्ताः॑ स्तो॒का अ॒व
प॒द्यन्ते॑ऽग्रं वा॑ ए॒तत् प॒शूनां॑ यद् व॒पाऽग्र॑मोष॒धीनां॑ ब॒र्हि॒रग्रे॑णै॒वाग्र॑ ७

स॒म॒र्ध॒य॒त्य॒थो॒ ओ॒ष॒धी॒ष्वे॒व॒ प॒शून्॑ प्र॒ति॒ष्ठा॒प॒य॒ति॒ स्वा॒हा॒कृ॒ती॒भ्यः॑

प्रेष्येत्याह – [] 49

6.3.9.5 - Padam

अ॒न्वि॒ति॑ । ए॒ति॑ । न । अ॒न्त॒म॒म् । अ॒ङ्गा॒र॒म् । अ॒ती॒ति॑ । ह॒रे॒त् । य॒त् ।
अ॒न्त॒म॒म् । अ॒ङ्गा॒र॒म् । अ॒ति॒ह॒रे॒दि॒त्य॒ति॑ – ह॒रे॒त् । दे॒व॒ताः॑ । अ॒ती॒ति॑ ।
म॒न्ये॒त । वा॒यो इ॒ति॑ । वी॒ति॑ । इ॒हि॒ । स्तो॒का॒ना॒म् । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ ।
त॒स्मा॒त् । वि॒भ॒क्ता इ॒ति॑ वि – भ॒क्ताः॑ । स्तो॒काः॑ । अ॒वे॒ति॑ । प॒द्य॒न्ते॑ ।
अ॒ग्र॒म् । वै । ए॒त॒त् । प॒शू॒ना॒म् । य॒त् । व॒पा । अ॒ग्र॒म् । ओ॒ष॒धी॒ना॒म् ।
ब॒र्हिः॑ । अ॒ग्रे॒ण॑ । ए॒व । अ॒ग्र॒म् । स॒मि॒ति॑ । अ॒र्ध॒य॒ति॑ । अ॒थो इ॒ति॑ ।
ओ॒ष॒धी॒षु॑ । ए॒व । प॒शून्॑ । प्र॒ती॒ति॑ । स्था॒प॒य॒ति॑ । स्वा॒हा॒कृ॒ती॒भ्य॑ इ॒ति॑
स्वा॒हा॒कृ॒ति॑ – भ्यः॑ । प्रे॒ति॑ । इ॒ष्य॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । 49 (50)

6.3.9.6

य॒ज्ञ॒स्य॑ स॒मि॒ष्ट्यै॑ प्रा॒णा॒पा॒नौ॒ वा ए॒तौ॑ प॒शू॒नां॑ य॒त् पृ॒ष॒दा॒ज्य॒मा॒त्मा॒ व॒पा
पृ॒ष॒दा॒ज्य॒म॒भि॒घार्य॑ व॒पा॒म॒भि॒ घा॒र॒य॒त्या॒त्म॒न्ने॒व प॒शू॒नां॑ प्रा॒णा॒पा॒नौ॒ द॒धा॒ति॑
स्वा॒हो॒र्ध्व॒न॒भ॒सं॑ मा॒रु॒तं॑ ग॒च्छ॒त॒मि॒त्या॒हो॒र्ध्व॒न॒भा॒ ह॒ स्म॒ वै मा॒रु॒तो॑

दे॒वानां॑ व॒पाश्र॑पणी॒ प्र ह॑रति तेनै॒वैने॒ प्र ह॑रति वि॒षूची॒ प्र ह॑रति
तस्मा॒द् वि॒ष्वञ्चौ॑ प्राणा॒पानौ॑ । 50

6.3.9.6 - Padam

य॒ज्ञस्य॑ । स॒मि॒ष्ट्या इति॑ सं-इ॒ष्ट्यै । प्रा॒णापा॒नावि॑ति प्राण-अ॒पानौ॑ ।
वै । ए॒तौ । प॒शूना॑म् । यत् । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॑षत् - आ॒ज्यम् ।
आ॒त्मा । व॒पा । पृ॒षदा॑ज्यमि॒ति पृ॑षत् - आ॒ज्यम् । अ॒भिघा॑र्येत्य॒भि-
घा॑र्य । व॒पाम् । अ॒भीति॑ । घा॒रय॑ति । आ॒त्मन् । ए॒व । प॒शूना॑म् ।
प्रा॒णापा॒नावि॑ति प्राण - अ॒पानौ॑ । द॒धाति॑ । स्वा॒हा ॥
उ॒र्ध्वन॑भस॒मित्यू॑र्ध्व - न॒भस॑म् । मा॒रुत॑म् । ग॒च्छ॒तम् । इति॑ । आ॒ह ।
ऊ॒र्ध्वन॑भा इत्यू॒र्ध्व - न॒भाः । ह । स्म । वै । मा॒रुतः॑ । दे॒वाना॑म् ।
व॒पाश्र॑पणी॒ इति॑ व॒पा - श्र॑पणी । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । तेन॑ । ए॒व ।
ए॒ने इति॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । वि॒षूची॒ इति॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ ।
तस्मा॒त् ॥ वि॒ष्वञ्चौ॑ । प्रा॒णापा॒नावि॑ति प्राण - अ॒पानौ॑ । 50 (46)

(स्व॑धि॒ति – श्रै॒वा – छि॑न्नो – ह॒व्ये॒ने – ष्ये॒त्या॒ह –
षट्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A9)

6.3.10.1

प॒शु॒मा॒ल॒भ्य॑ पु॒रो॒डा॒शं॑ नि॒र्व॒प॒ति॑ स॒मे॒ध॒मे॒वै॒न॒मा॒ ल॒भ॒ते॑ व॒प॒या॑
प्र॒च॒र्य॑ पु॒रो॒डा॒शे॒न॑ प्र च॒र॒त्यू॒र्ग्वै॑ पु॒रो॒डा॒श॑ ऊ॒र्ज॒मे॒व॑ प॒शू॒नां॑
म॒ध्य॒तो॑ द॒धा॒त्य॒थो॑ प॒शो॒रे॒व॑ छि॒द्र॒म॒पि॑ द॒धा॒ति॑ पृ॒ष॒दा॒ज्य॒स्यो॑प॒ह॒त्य॑
त्रिः॑ पृ॒च्छ॒ति॑ शृ॒त॒ꣳ ह॒वी॒(३)ः॑ श॒मि॒त॒रि॒ति॑ त्रि॒ष॒त्या॒ हि॒ दे॒वा॒ योऽशृ॑तꣳ
शृ॒त॒मा॒ह॑ स ए॒न॒सा॒ प्रा॒णा॒पा॒नौ॒ वा ए॒तौ॑ प॒शू॒नां॑ – [] 51

6.3.10.1 - Padam

प॒शु॒म् । आ॒ल॒भ्ये॒त्या॑ – ल॒भ्य॑ । पु॒रो॒डा॒श॒म् । नि॒रि॒ति॑ । व॒प॒ति॑ ।
स॒मे॒ध॒मि॒ति॑ स – मे॒ध॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । ए॒ति॑ । ल॒भ॒ते॑ ।
व॒प॒या॑ । प्र॒च॒र्ये॒ति॑ प्र–च॒र्य॑ । पु॒रो॒डा॒शे॒न॑ । प्रे॒ति॑ । च॒र॒ति॑ । ऊ॒र्क् । वै ।
पु॒रो॒डा॒शः॑ । ऊ॒र्ज॒म् । ए॒व । प॒शू॒ना॒म् । म॒ध्य॒तः॑ । द॒धा॒ति॑ । अ॒थो॒ इति॑ ।
प॒शोः॑ । ए॒व । छि॒द्र॒म् । अ॒पी॒ति॑ । द॒धा॒ति॑ । पृ॒ष॒दा॒ज्य॒स्ये॒ति॑ पृ॒ष॒त्–
आ॒ज्य॒स्य॑ । उ॒प॒ह॒त्ये॒त्यु॒प–ह॒त्य॑ । त्रिः॑ । पृ॒च्छ॒ति॑ । शृ॒त॒म् । ह॒वी॒(३)ः॑ ।

श॒मितः । इति॑ । त्रि॒ष॒त्या इति॑ त्रि – स॒त्याः । हि । दे॒वाः । यः ।
अ॒शृ॒तम् । शृ॒तम् । आ॒ह । सः । ए॒न॒सा । प्रा॒णा॒पा॒ना॒वि॒ति
प्रा॒ण-अ॒पा॒नौ । वै । ए॒तौ । प॒शू॒नां । 51 (50)

6.3.10.2

य॑त् पृ॒ष॒दा॒ज्यं प॒शोः॑ ख॒लु वा आ॒ल॒ब्ध॒स्य हृ॒द॒य॒मा॒त्माऽभि॑ स॒मे॒ति
यत् पृ॒ष॒दा॒ज्ये॒न हृ॒द॒य-म॒भि॒घा॒र॒य॒त्या॒त्म॒न्ने॒व प॒शू॒नां प्रा॒णा॒पा॒नौ द॑धाति
प॒शु॒ना वै दे॒वाः सु॒व॒र्गं लो॒क॒मा॒यन् तेऽम॑न्यन्त म॒नु॒ष्या
नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति तस्य शि॒रः छि॒त्वा मे॒धं प्रा॒क्षार॑यन्त्स
प्र॒क्षोऽभ॑वत् तत् प्र॒क्ष॒स्य प्र॒क्ष॒त्वं य॑त् प्ल॒क्ष॒शा॒खो-त्तर॑ब॒र्हि-र्भ॑वति
स॒मे॒ध॒स्यै॒व- [] 52

6.3.10.2 - Padam

यत् । पृ॒ष॒दा॒ज्य॒मि॒ति पृ॒ष॒त् - आ॒ज्य॒म् । प॒शोः॑ । ख॒लु । वै ।
आ॒ल॒ब्ध॒स्ये॒त्या - ल॒ब्ध॒स्य । हृ॒द॒य॒म् । आ॒त्मा । अ॒भि । स॒मि॒ति ।
ए॒ति । यत् । पृ॒ष॒दा॒ज्ये॒ने॒ति पृ॒ष॒त् - आ॒ज्ये॒न । हृ॒द॒य॒म् ।
अ॒भि॒घा॒र॒य॒ती॒त्य॒भि - घा॒र॒य॒ति । आ॒त्म॒न् । ए॒व । प॒शू॒ना॒म् ।

प्रा॒णापा॒नावि॑ति प्रा॒ण – अपा॒नौ । दधा॑ति । प॒शुना॑ ॥ वै । दे॒वाः ।
सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः – गम् । लो॒कम् । आ॒यन् । ते । अ॒मन्य॑न्त ।
मनु॑ष्याः । नः । अ॒न्वाभ॑वि॒ष्यन्ती॑त्यनु॒-आ॑भवि॒ष्यन्ति । इति॑ । तस्य॑ ।
शि॒रः । छित्वा॑ । मे॒धम् । प्रेति॑ । अ॒क्षार॑यन् । सः । प्र॒क्षः । अ॒भवत् ।
तत् । प्र॒क्षस्य॑ । प्र॒क्षत्व॑मि॒ति प्र॒क्ष – त्वम् । यत् । प्लक्ष॑शाखेति
प्लक्ष॑ – शा॒खा । उत्त॑रब॒र्हि॒रित्यु॑त्तर – ब॒र्हिः । भव॑ति ।
समे॑धस्येति स – मे॒धस्य॑ । ए॒व । 52 (50)

6.3.10.3

प॒शो॒रव॑ द्यति प॒शुं वै ह्रि॑यमाणं र॒क्षास्य॑नु सच॒न्तेऽन्तरा॑ यूपं
चाऽऽ*ह॒वनी॑यं च हरति र॒क्षसाम॑प॒हत्यै॑ प॒शो॒र्वा आ॑लब्धस्य मनोऽप
क्राम॑ति मनो॒तायै॑ ह॒विषो॑ऽव॒दीय॑मानस्यानु ब्रू॒हीत्या॑ह मन ए॒वास्या॑व
रुन्ध॑ ए॒काद॑शाव॒दाना॑न्यव द्यति द॒श वै प॒शोः प्रा॒णा आ॒त्मैका॑द॒शो
यावा॑ने॒व प॒शुस्त॑स्याव- [] 53

6.3.10.3 - Padam

प॒शोः । अ॒वेति॑ । द्य॒ति । प॒शुम् । वै । हि॒यमा॑णम् । र॒क्षा॒ँसि ।
अ॒न्वि॒ति॑ । स॒च॒न्ते॑ । अ॒न्तरा॑ । यूप॑म् । च । आ॒ह॒वनी॑यमि॒त्या॑
-ह॒वनी॑यम् । च । ह॒रति॑ । र॒क्ष॒साम् । अ॒प॒ह॒त्या॑ इ॒त्यप॑ – ह॒त्यै ।
प॒शोः । वै । आ॒ल॒ब्ध॒स्ये॒त्या – ल॒ब्ध॒स्य॑ । म॒नः । अ॒पेति॑ ।
क्रा॒म॒ति॑ । म॒नो॒तायै॑ । ह॒विषः॑ । अ॒व॒दी॒य॒मा॒न॒स्ये॒त्यव॑ – दी॒य॒मा॒न॒स्य॑ ।
अ॒न्वि॒ति॑ । ब्रू॒हि । इति॑ । आ॒ह॒ । म॒नः । ए॒व । अ॒स्य॑ । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे॑ । ए॒का॒द॒श॑ । अ॒व॒दा॒ना॒नी॒त्यव॑-दा॒नानि॑ । अ॒वेति॑ । द्य॒ति । द॒श॑ ।
वै । प॒शोः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । आ॒त्मा । ए॒का॒द॒शः॑ । या॒वान् ।
ए॒व । प॒शुः । त॒स्य॑ । अ॒वेति॑ । 53 (50)

6.3.10.4

द्य॒ति हृ॒द॒य॒स्या॒ग्रेऽव॑ द्य॒त्यथ॑ जि॒ह्वा॒या अथ॑ व॒क्ष॒सो यद्वै हृ॒द॒ये॒नाभि॑गच्छति
तज्जि॒ह्वा॒या व॒दति॑ यज्जि॒ह्वा॒या व॒दति॑ तदु॒र॒सोऽधि॑ निर्व॒द॒त्ये॒तद्वै
प॒शो॒र्यथा॑पूर्व॑ य॒स्यै॒वम॒व॒दा॒य॑ यथा॒काम॑-मु॒त्त॒रे॒षाम॑वद्यति यथा

पूर्वमे॒वास्य॑ प॒शोर॑वत्तं भ॒वति॑ म॒ध्यतो॑ गु॒दस्या॑व द्यति म॒ध्यतो॑ हि प्रा॒ण
उत्त॑मस्या॒व द्यत्यु॑- [] 54

6.3.10.4 - Padam

द्यति॑ । हृ॒दय॑स्य । अ॒ग्रे॑ । अ॒वेति॑ । द्यति॑ । अथ॑ । जिह्वा॒याः॑ । अथ॑ ।
वक्ष॑सः । यत् । वै । हृ॒दये॑न । अ॒भिगच्छ॑तीत्य॒भि - गच्छ॑ति ।
तत् । जिह्वा॒या॑ । व॒दति॑ । यत् । जिह्वा॒या॑ । व॒दति॑ । तत् । उ॒रसः॑ ।
अधि॑ । नि॒रिति॑ । व॒दति॑ । ए॒तत् । वै । प॒शोः॑ । यथा॑पूर्वमि॒ति
यथा॑ - पूर्॒वम् । यस्य॑ । ए॒वम् । अ॒वदा॑येत्य॒व - दा॑य ।
यथा॑का॒ममि॒ति यथा॑ - का॒मम् । उ॒त्तरे॑षामि॒त्युत् - तरे॑षाम् ।
अ॒वद्य॑तीत्य॒व - द्यति॑ । यथा॑पूर्वमि॒ति यथा॑ - पूर्॒वम् । ए॒व । अ॒स्य ।
प॒शोः॑ । अ॒वत्त॑म् । भ॒वति॑ । म॒ध्यतः॑ । गु॒दस्य॑ । अ॒वेति॑ । द्यति॑ ।
म॒ध्यतः॑ । हि । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । उ॒त्तम॑स्येत्यु॒त् - तम॑स्य ।
अ॒वेति॑ । द्यति॑ । 54 (50)

6.3.10.5

–॒त्त॒मो॑ हि॒ प्रा॒णो॑ यदी॒तरं॑ यदी॒तर॑–मु॒भय॑मे॒वा॒जामि॑ जा॒यमा॑नो॒ वै
॥ ब्रा॒ह्म॒णस्त्रि॑भिर्ऋ॒णवा॑ जा॒यते॑ ब्र॒ह्म॒चर्ये॑ण॒र्षिभ्यो॑ य॒ज्ञेन॑ दे॒वेभ्यः॑ प्र॒जया॑
पि॒तृभ्य॑ ए॒ष वा॑ अ॒नृ॒णो यः पु॒त्री य॒ज्वा ब्र॒ह्म॒चा॒रिवा॒सी तद॒व॒दानै॑रे॒वाव॑
द॒यते॑ तद॒व॒दाना॑ना–म॒व॒दान॒त्वं दे॒वा॒सुराः॑ सँय॒त्ता आ॒सन् ते॑ दे॒वा
अ॒ग्निम॑ब्रुवन् त्वया वी॒रेणा॑सुरा॒नभि॑ भ॒वामे॒ति– [] 55

6.3.10.5 - Padam

उ॒त्त॒म इ॒त्युत् – त॒मः । हि । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । य॒दि । इ॒तर॒म् ।
य॒दि । इ॒तर॒म् । उ॒भय॑म् । ए॒व । अ॒जामि॑ । जा॒यमा॑नः । वै । ब्रा॒ह्म॒णः ।
त्रि॒भिरि॑ति॒ त्रि – भिः॑ । ऋ॒णवे॑त्यृ॒ण – वा । जा॒यते॑ । ब्र॒ह्म॒चर्ये॑णेति॒
ब्र॒ह्म – चर्ये॑ण । ऋ॒षिभ्य॑ इत्यृ॒षि – भ्यः॑ । य॒ज्ञेन॑ । दे॒वेभ्यः॑ ।
प्र॒जये॑ति॒ प्र – जया॑ । पि॒तृभ्य॑ इति॑ पि॒तृ – भ्यः॑ । ए॒षः । वै ।
अ॒नृ॒णः । यः । पु॒त्री । य॒ज्वा । ब्र॒ह्म॒चा॒रिवा॒सीति॑ ब्र॒ह्म॒चा॒रि – वा॒सी ।
तत् । अ॒व॒दानै॑रित्य॒व – दानैः॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ । द॒यते॑ । तत् ।
अ॒व॒दाना॑ना॒मित्य॒व – दाना॑ना॒म् । अ॒व॒दान॒त्वमित्य॒व॒दान – त्वम् ।

दे॒वा॒सु॒रा इति॑ दे॒व – अ॒सु॒राः । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं॒-य॒त्ताः । आ॒स॒न् ।
ते । दे॒वाः । अ॒ग्नि॒म् । अ॒ब्रु॒वन् । त्वया॑ । वी॒रेण॑ । अ॒सु॒रान् ।
अ॒भी॒ति । भ॒वाम॑ । इति॑ । 55 (50)

6.3.10.6

सो॒ऽब्र॒वीद् वरं॑ वृ॒णै प॒शो॒रु॒द्धार॑मु॒द्धरा॑ इति॑ स ए॒तमु॒द्धार॑मु॒दहर॑त्
दोः॑ पू॒र्वार्ध॑स्य गु॒दं म॒ध्यतः॑ श्रो॒णिं जघ॑नार्धस्य ततो॑ दे॒वा अ॒भव॑न्
परा॑ऽसु॒रा यत् त्र्य॒ङ्गाणां॑ स॒मव॑द्यति भ्रातृ॒व्याभि॑भू॒त्यै भव॑त्यात्मना
परा॑ऽस्य भ्रातृ॒व्यो भव॑त्यक्ष॒णया॑ऽव द्यति॑ तस्मा॑दक्ष॒णया॑ प॒शवो॑ऽङ्गानि॑ प्र
हर॑न्ति प्र॒ति॒ष्ठित्यै॑ । 56

6.3.10.6 - Padam

सः । अ॒ब्र॒वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । प॒शोः । उ॒द्धार॑मित्युत् – हा॒रम् ।
उ॒दि॒ति । ह॒रै । इति॑ । सः । ए॒तम् । उ॒द्धार॑मित्युत् – हा॒रम् । उ॒दि॒ति ।
अ॒हर॑त् । दोः॑ । पू॒र्वार्ध॑स्येति॑ पू॒र्व – अ॒र्धस्य॑ । गु॒दम् । म॒ध्यतः॑ ।
श्रो॒णिम् । जघ॑नार्धस्येति॑ जघ॑न-अ॒र्धस्य॑ । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भव॑न् ।
प॒रेति॑ । अ॒सु॒राः । यत् । त्र्य॒ङ्गाणा॑मिति॑ त्रि – अ॒ङ्गाना॑म् ।

समवद्यतीति सं – अवद्यति । भ्रातृव्याभिभूत्या इति
 भ्रातृव्य-अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः ।
 भवति । अक्षण्या । अवेति । द्यति । तस्मात् । अक्षण्या । पशवः ।
 अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । 56 (45)

(एतौ पशूनां - समेधस्यैव - तस्याऽवो - तमस्याव द्यती - ति -
 पञ्चचत्वारिंशच्च) (A10)

6.3.11.1

मेदसा स्रुचौ प्रोर्णोति मेदोरूपा वै पशवो रूपमेव पशुषु दधाति
 यूषन्नवधाय प्रोर्णोति रसो वा एष पशूनां यद्वू रसमेव पशुषु दधाति
 पार्श्वेन वसाहोमं प्रयौति मध्यं वा एतत् पशूनां यत् पार्श्वं रस एष
 पशूनां यद्वसा यत् पार्श्वेन वसाहोमं प्रयौति मध्यत एव पशूनां रसं
 दधाति घ्नन्ति- [] 57

6.3.11.1 - Padam

मेदसा । स्रुचौ । प्रेति । ऊर्णोति । मेदोरूपा इति मेदः - रूपाः ।
 वै । पशवः । रूपम् । एव । पशुषु । दधाति । यूषन् ।

अव॒धायै॑त्यव॒-धा॑य । प्रेति॑ । ऊ॒र्णोति॑ । रसः॑ । वै । ए॒षः । प॒शूना॑म् ।
यत् । यूः । र॒सम् । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । पार्श्वे॑न । व॒साहो॑ममि॒ति
व॒सा-हो॑मम् । प्रेति॑ । यौति॑ । म॒ध्यम् । वै । ए॒तत् । प॒शूना॑म् । यत् ।
पार्श्व॑म् । रसः॑ । ए॒षः । प॒शूना॑म् । यत् । व॒सा । यत् । पार्श्वे॑न ।
व॒साहो॑ममि॒ति व॒सा-हो॑मम् । प्र॒यौतीति॑ प्र – यौति॑ । म॒ध्यतः॑ । ए॒व ।
प॒शूना॑म् । र॒सम् । द॒धाति॑ । घ्न॒न्ति । 57 (50)

6.3.11.2

वा ए॒तत् प॒शुं य॑थ् सं॒ज्ञप॑न्त्यैन्द्रः॑ ख॒लु वै दे॒वत॑या प्रा॒ण
ऐ॒न्द्रोऽपान॑ ऐन्द्रः॑ प्रा॒णो अ॒ङ्गेअ॒ङ्गे नि दे॒ध्यदि॑त्याह प्रा॒णापा॑नावे॒व
प॒शुषु॑ द॒धाति॑ दे॒व त्व॑ष्ट॒र्भूरि॑ ते स॒ꣳ संमे॑त्वित्याह त्वाष्ट्रा॑ हि
दे॒वत॑या प॒शवो॑ वि॒षुरूपा॑ यथ् स॒लक्ष्मा॑णो भव॒थेत्या॑ह वि॒षुरूपा॑ ह्ये॒ते
स॒न्तः स॒लक्ष्मा॑ण ए॒तर्हि॑ भव॒न्ति दे॒वत्रा॑ य॒न्त- [] 58

6.3.11.2 - Padam

वै । ए॒तत् । प॒शुम् । यत् । सं॒ज्ञप॑य॒न्तीति॑ सं – ज्ञ॒पय॑न्ति । ऐ॒न्द्रः ।
ख॒लु । वै । दे॒वत॑या । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । ऐ॒न्द्रः ।

अ॒पा॒न इ॒त्य॒प – अ॒नः । ऐ॒न्द्रः । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒ङ्गे॑ अ॒ङ्ग
इ॒त्य॒ङ्गे॑ – अ॒ङ्गे॑ । नी॒ति । दे॒ध्यत् । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णा॒पा॒ना॒वि॒ति
प्रा॒ण–अ॒पा॒नौ । ए॒व । प॒शु॒षु । द॒धा॒ति । दे॒व । त्व॒ष्टः । भू॒रि । ते ।
सं॒स॒मि॒ति सं–स॒म् । ए॒तु । इति॑ । आ॒ह । त्वा॒ष्ट्राः । हि । दे॒व॒त॒या ।
प॒श॒वः । वि॒षु॒रू॒पा इति॑ वि॒षु – रू॒पाः । यत् । स॒ल॒क्ष्मा॒ण इति॑
स–ल॒क्ष्मा॒णः । भ॒व॒थ । इति॑ । आ॒ह । वि॒षु॒रू॒पा इति॑ वि॒षु–रू॒पाः ।
हि । ए॒ते । स॒न्तः । स॒ल॒क्ष्मा॒ण इति॑ स – ल॒क्ष्मा॒णः । ए॒तर्॒हि ।
भ॒व॒न्ति । दे॒व॒त्रे॒ति दे॒व – त्रा । य॒न्त॒म् । 58 (50)

6.3.11.3

–म॒व॒से स॒खा॒योऽनु॑ त्वा मा॒ता पि॒तरो॑ म॒द॒न्त्वि॒त्याहा–नु॑म॒तमे॒वैनं॑
मा॒त्रा पि॒त्रा सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॒म॒य॒त्य॒र्ध॒र्चे॑ व॒सा॒होमं॑ जु॒हो॒त्य॒सौ वा
अ॒र्ध॒र्च इ॒य॒म॒र्ध॒च इ॒मे ए॒व र॒से॒ना॒न॒क्ति दि॒शो जु॒हो॒ति दि॒श ए॒व
र॒से॒ना॒न॒त्य॒थो दि॒ग्भ्य॑ ए॒वोर्जं॑ र॒स॒म॒व रु॒न्धे प्रा॒णा॒पा॒नौ वा ए॒तौ
प॒शूनां॑ यत् पृ॒षदा॒ज्यं वा॒न॒स्प॒त्याः ख॒लु– [] 59

6.3.11.3 - Padam

अ॒व॒सो॑ । स॒खा॒यः॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । त्वा॒ । मा॒ता । पि॒तरः॑ । म॒द॒न्तु॑ । इति॑ ।
आ॒ह । अ॒नु॒म॒त॒मि॒त्यनु॑ – म॒त॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । मा॒त्रा । पि॒त्रा ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः-ग॒म् । लो॒क॒म् । ग॒म॒य॒ति॑ । अ॒र्ध॒र्च इत्य॑र्ध-ऋ॒चे ।
व॒सा॒हो॒म॒मि॒ति॑ व॒सा – हो॒म॒म् । जु॒हो॒ति॑ । अ॒सौ । वै । अ॒र्ध॒र्च इत्य॑र्ध
-ऋ॒चः । इ॒य॒म् । अ॒र्ध॒र्च इत्य॑र्ध – ऋ॒चः । इ॒मे इति॑ । ए॒व । र॒से॒न ।
अ॒न॒क्ति॑ । दि॒शः । जु॒हो॒ति॑ । दि॒शः । ए॒व । र॒से॒न । अ॒न॒क्ति॑ ।
अथो॑ इति॑ । दि॒ग्भ्य॑ इति॑ दिक् – भ्यः । ए॒व । ऊ॒र्ज॒म् । र॒स॒म् ।
अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । प्रा॒णा॒पा॒ना॒वि॒ति॑ प्रा॒ण – अ॒पा॒नौ । वै । ए॒तौ ।
प॒शूना॑म् । यत् । पृ॒ष॒दा॒ज्य॒मि॒ति॑ पृ॒षत् – आ॒ज्य॒म् । वा॒न॒स्प॒त्याः ।
ख॒लु । 59 (50)

6.3.11.4

वै दे॒व॒त॒या प॒श॒वो॑ यत् पृ॒ष॒दा॒ज्य॒स्यो-प॒ह॒त्याऽऽ*ह॑ व॒न॒स्प॒त॒योऽनु॑
ब्रू॒हि व॒न॒स्प॒त॒यो प्रे॒ष्ये॒ति प्रा॒णा॒पा॒ना॒वे॒व प॒शु॑षु द॒धा॒त्य॒न्य॒स्या॒न्य॒स्य
स॒म॒व॒त्त॑ꣳ स॒म॒व॒द्य॒ति॑ त॒स्मान्ना॒नारू॒पाः प॒श॒वो॑ यू॒ष्णो॑प सिञ्च॒ति र॒सो

वा ए॒ष प॒शूनां॑ यँ॒द्वू र॒समे॒व प॒शुषु॑ द॒धाती॒डामु॑प ह॒यते॑ प॒शवो॑ वा
इ॒डा प॒शूने॒वोप॑ ह॒यते॑ च॒तुरु॑प ह॒यते॑ – [] 60

6.3.11.4 - Padam

वै । दे॒वत॑या । प॒शवः॑ । यत् । पृ॒षदा॒ज्यस्ये॑ति पृ॒षत् – आ॒ज्यस्य॑ ।
उ॒पह॒त्येत्यु॑प – ह॒त्य । आ॒ह । व॒नस्प॑तये । अ॒न्विति॑ । ब्रू॒हि ।
व॒नस्प॑तये । प्रे॒ति । इ॒ष्य । इ॒ति । प्रा॒णापा॒नावि॑ति प्रा॒ण – अ॒पानौ॑ ।
ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । अ॒न्यस्या॒न्यस्ये॑त्य॒न्यस्य॑ – अ॒न्यस्य॑ ।
स॒मव॑त्तमि॒ति सं – अ॒वत्त॑म् । स॒मव॑द्यती॒ति सं – अ॒वद्य॑ति । तस्मा॑त् ।
ना॒नारू॑पा इ॒ति ना॒ना – रू॒पाः । प॒शवः॑ । यू॒ष्णा । उ॒पेति॑ । सि॒ञ्चति॑ ।
र॒सः । वै । ए॒षः । प॒शूना॑म् । यत् । यूः । र॒सम् । ए॒व । प॒शुषु॑ ।
द॒धाति॑ । इ॒डाम् । उ॒पेति॑ । ह॒यते॑ । प॒शवः॑ । वै । इ॒डा । प॒शून् ।
ए॒व । उ॒पेति॑ । ह॒यते॑ । च॒तुः । उ॒पेति॑ । ह॒यते॑ । 60 (50)

6.3.11.5

च॒तुष्पा॑दो हि प॒शवो॑ यं का॒मये॑ता प॒शुः स्या॑दि॒त्यमे॑दस्क्रं तस्मा॑ आ
द॒ध्यान्मे॑दो॒रूपा॑ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॑वैनं प॒शुभ्यो॑ निर्भ॑जत्य॒पशु॑रे॒व

भवति॑ यं कामये॑त पशु॑मान्त् स्या॒दिति॑ मे॒दस्व॑त् तस्मा॒ आ
द॒ध्यान्मे॑दो॒रूपा॑ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॑वास्मै॒ पशू॑नव रुन्धे॒ पशु॑माने॒व
भवति॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञम॑सृजत॒ स आ॒ज्यं॑ – [] 61

6.3.11.5 - Padam

चतु॑ष्पाद इति॑ चतुः॑ – पा॒दः । हि । प॒शवः॑ । यम् । कामये॑त ।
अप॑शुः । स्यात् । इति॑ । अमे॑दस्क॒मित्य॑मे॒दः-कम् । तस्मै॑ । एति॑ ।
द॒ध्यात् । मे॒दो॒रूपा॑ इति॑ मे॒दः-रू॒पाः । वै । प॒शवः॑ । रू॒पेण॑ । ए॒व ।
ए॒नम् । प॒शुभ्य॑ इति॑ प॒शु-भ्यः॑ । निरि॑ति । भ॒जति॑ । अप॑शुः । ए॒व ।
भवति॑ । यम् । कामये॑त । प॒शुमा॑निति॑ प॒शु – मान् । स्यात् । इति॑ ।
मे॒दस्व॑त् । तस्मै॑ । एति॑ । द॒ध्यात् । मे॒दो॒रूपा॑ इति॑ मे॒दः – रू॒पाः ।
वै । प॒शवः॑ । रू॒पेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ ।
प॒शुमा॑निति॑ प॒शु-मान् । ए॒व । भवति॑ । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा-प॑तिः ।
य॒ज्ञम् । अ॒सृज॑त । सः । आ॒ज्यं॑ । 61 (50)

6.3.11.6

पुरस्तादसृजत पशुं मध्यतः पृषदाज्यं पश्चात् तस्मादाज्येन
प्रयाजा इज्यन्ते पशुना मध्यतः पृषदाज्येना-नूयाजा-
स्तस्मादेतन्मिश्रमिव पश्चात् सृष्ट७ ह्येकादशानूयाजान् यजति दश वै
पशोः प्राणा आत्मैकादशो यावानेव पशुस्तमनु यजति घ्नन्ति वा
एतत् पशुं यथ॥ संज्ञपयन्ति प्राणापानौ खलु वा एतौ पशूनां यत्
पृषदाज्यं यत् पृषदाज्येना () नूयाजान् यजति प्राणापानावेव पशुषु
दधाति । 62

6.3.11.6 - Padam

॥
पुरस्तात् । असृजत । पशुम् । मध्यतः । पृषदाज्यमिति
पृषत् - आज्यम् । पश्चात् । तस्मात् । आज्येन । प्रयाजा इति
प्र - याजाः । इज्यन्ते । पशुना । मध्यतः ।
पृषदाज्येनेति पृषत् - आज्येन । अनूयाजा इत्यनु - याजाः ।
॥
तस्मात् । एतत् । मिश्रम् । इव । पश्चात्सृष्टमिति पश्चात् - सृष्टम् ।
हि । एकादश । अनूयाजानित्यनु - याजान् । यजति । दश ।

वै । प॒शोः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । आ॒त्मा । ए॒काद॒शः । या॒वान् ।
ए॒व । प॒शुः । तम् । अ॒न्वि॒ति । य॒ज॒ति । घ्न॒न्ति । वै । ए॒तत् ।
प॒शुम् । यत् । सं॒ज्ञ॒प॒य॒न्तीति॑ सं – ज्ञ॒प॒य॒न्ति । प्रा॒णापा॒नावि॒ति
प्रा॒ण – अ॒पा॒नौ । ख॒लु । वै । ए॒तौ । प॒शूना॑म् । यत् ।
पृ॒षदा॒ज्यमि॒ति पृ॒षत्-आ॒ज्यम् । यत् । पृ॒षदा॒ज्येने॒ति
पृ॒षत् – आ॒ज्येन॑ () । अ॒नू॒या॒जा॒नित्य॑नु – या॒जान् । य॒ज॒ति ।
प्रा॒णापा॒नावि॒ति प्रा॒ण – अ॒पा॒नौ । ए॒व । प॒शुषु॑ । द॒धा॒ति । 62 (56)
(घ्न॒न्ति – य॒न्तं – ख॒लु – च॒तु॒रु॒प ह्र॒य॒त – आ॒ज्यं – यै॒त्
पृ॒षदा॒ज्येन॑ – षट् च) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(चा॒त्वा॒ला॒त् – सु॒व॒र्गा॒य॒ यद् वै॒स॒र्ज॒ना॒नि – वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा – पृ॒थि॒व्यै –
सा॒ध्या – इ॒षे त्वे – त्य॒ग्नि॒ना – पर्य॑ग्नि – प॒शोः – प॒शु॒मा॒ल॒भ्य –
मे॒द॒सा सु॒चा – वै॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(चा॒त्वा॒ला॒द् – दे॒वा॒नु॒पै॒ति – मु॒ञ्च॒ति – प्र॒ह्नि॒य॒मा॒णाय॑ – पर्य॑ग्नि –
प॒शु॒मा॒ल॒भ्य – च॒तु॒ष्पा॒दो – द्वि॒ष॒ष्टिः)

First and Last Padam of Third Prasnam of 6th Kandam

(चा॒त्वा॒ला॒त् – प॒शु॒षु द॒धा॒ति)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 3– TS 6.3

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	6	314
Anuvakam 2	6	300
Anuvakam 3	6	319
Anuvakam 4	9	442
Anuvakam 5	4	218
Anuvakam 6	4	210
Anuvakam 7	5	268
Anuvakam 8	4	187
Anuvakam 9	6	296
Anuvakam 10	6	295
Anuvakam 11	6	306
Total →	62	3155

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in